Pascal Quignard

DÜNYANIN BÜTÜN SABAHLARI

CAN

Türkçesi
SEVİM AKTEN

Pascal Quignard

DÜNYANIN BÜTÜN SABAHLARI

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevinde basıldı. (1993)

Pascal Quignard

DÜNYANIN BÜTÜN SABAHLARI

ROMAN

Fransızcadan çeviren
SEVİM AKTEN

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Bâbıâli Caddesi No 19 Kat 2, 34410 Cağaloğlu, İstanbul
Telefon: 528 61 13 Fax: 513 51 88

Özgün adı
Tous les matins du monde

ISBN 975-510-451-8
© Éditions Gallimard / Onk Ajans Ltd. /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1992)

1. BÖLÜM

1650 ilkbaharı, Madam de Sainte Colombe öldü. Geride iki kız bıraktı, biri iki, biri altı yaşında. Mösyö de Sainte Colombe eşinin ölümünden sonra kendine gelemedi. Onu seviyordu. Anısına 'Özlemler Ağıtı'nı besteledi.

Bahçesi la Bièvre Çayının kıyısında olan bir evde iki kızıyla birlikte yaşıyordu. Dar bahçenin, etrafı çaya kadar çitlerle çevriliydi. Çayın kıyısında söğüt ağaçları ve akşamleyin hava güzel olduğunda Sainte Colombe'un gidip içinde oturduğu küçük bir sandal vardı. Yoksulluktan yakınmayacak kadar varlıklıydı. Le Berry'de kendisine ufak bir gelir sağlayan arazisi vardı, burada kumaşla ya da av etiyle değiştokuş ettiği şarap üretirdi. Avlanmak konusunda oldukça beceriksizdi, vadiye yukarıdan bakan ormanları bir baştan bir başa geçmek hoşuna gitmiyordu. Öğrencilerinden sağladığı gelirle de açığını gediğini kapatıyordu. O sıralar Londra ve Paris'te hayranlık kazanmış olan viyola[1] çalgısını çalmayı öğretiyordu. Ünlü biriydi. Hizmetinde iki uşak ve küçüklerle ilgilenen bir aşçı kadın var-

1. XV yy.'dan XVIII. yüzyıl sonuna kadar viyolonsel gibi yere dayayarak çalınan, keman ile viyolonsel arası telli bir çalgı. (Çev.)

dı. Port-Royal'le[1] ilişkili bir derneğin üyesi olan Mösyö de Bures çocuklara edebiyat, matematik, dinbilgisi ve bunu anlamaya yetecek kadar Latince öğretti. Mösyö de Bures, Saint-Dominique-d'Enfer çıkmaz sokağında yaşardı. Sainte Colombe'a Mösyö de Bures'ü Madam Pont-Carré salık vermişti. Kızlarına ilk gençlik yıllarından başlayarak notaları ve anahtarları Mösyö de Bures öğretmişti. Kızlar güzel şarkı söylüyorlardı, müziğe karşı gerçek yetenekleri vardı. Toinette beş, Madeleine dokuz yaşına geldiğinde üçü birden oldukça zor ve kısa triolar yapıyorlardı; babaları kızların yorumlamalarındaki incelikten hoşnuttu. Kızlar annelerini hiç anımsatmamakla birlikte daha çok babalarına benziyorlardı; yine de annenin anısı Sainte Colombe'da hiç bozulmadan öylece duruyordu. Üç yıl sonra görüntüsü hâlâ gözünün önündeydi. Beş yıl geçmesine karşın sesi kulaklarında çınlıyordu. Çoğunluk suskundu, ne Paris'e ne de Jouy'a giderdi. Madam de Sainte Colombe'un ölümünün üstünden iki yıl geçince karısının atını sattı. Karısı son nefesini verirken yanında olmayışının üzüntüsünden hiç kurtulamıyordu. O anda, biraz puisey şarabı ve müzikle ölmeyi dileyen rahmetli dostu Mösyö Vauquelin'in başucundaydı çünkü. Dostu öğle yemeğinden hemen sonra ruhunu teslim etmişti. Mösyö de Sainte Colombe

1. *Port-Royal:* Eski bir manastır. Cizvit tarikatının ve muhalefetin simgesi oldu. Kral XIV. Louis'nin soruşturma ve baskılarıyla karşı karşıya kaldı. Bir tür aydınlar ocağı. (Yay.)

geceyarısını geçe Mösyö de Savreux'nün arabasıyla evine dönünce, karısı giydirilmişti bile, etrafı mumlarla ve gözyaşlarıyla çevriliydi. Ağzını açmadı, gözü kimseleri görmedi. Paris'e giden yol henüz taş döşenmediğinden, yürüyerek kente ulaşmak iki saat alıyordu. Sainte Colombe evine kapandı ve kendini müziğe verdi. Yıllarca viyola çaldı, ünü çevreye yayıldı. Karısının ölümünün ardından iki mevsim boyunca günde on beş saat hiç durmadan viyola çaldı. Bahçede Mösyö de Sully zamanından kalma büyük dut ağacının üzerinde bir kulübe yaptırdı, dört basamak merdiven yetiyordu kulübeye çıkmak için. Böylelikle küçüklerin derslerine de oyunlarına da engel olmadan çalışabiliyordu; hatta aşçı kadın Guignotte, kızlarını yatırdıktan sonra bile çalışmasını sürdürebiliyordu. Uyumadan önce karanlıkta çene çalan kızların konuşmalarına müziğin karışmasının iyi olmayacağını düşünüyordu. Viyolayı bacaklarının üstüne koymadan dizlerinin arasında tutmak gibi farklı bir yöntem bulmuştu. Daha önemli olanaklar sağlayabilmesi ve daha dokunaklı olabilmesi için çalgısına bir bas tel ekledi. Elinin ağırlığını azaltıp işaret parmağıyla orta parmak yardımıyla baskıyı özellikle tellerin üstünde yoğunlaştırarak yay tekniğini geliştirdi; bunu şaşılacak bir beceriyle yapıyordu. Öğrencilerinden biri, Côme Le Blanc baba, insan sesinin tüm değişmelerini çıkarabildiğini söylüyordu: Genç bir kadının iç çekmesinden tutun da yaşı geçmiş bir adamın

hıçkırığına, Henri de Navarre'ın savaş çığlıklarından kendini dersine vermiş, resim yapan bir çocuğun soluğunun yumuşaklığına, kimi zaman cinsel doyum anında çıkan coşkun hırıltıdan duasına dalıp gitmiş bir adamın hemen hemen dilsiz ağırbaşlılığına kadar her sesi çıkarabiliyordu ve bunu pek az bir akordla ve pek az bir çabayla gerçekleştiriyordu.

2. BÖLÜM

Sainte Colombe'un evine giden yol, soğuklar bastırınca çamur içinde kalıyordu. Paris'ten nefret ediyordu, tahta pabuçlarının çıkardığı sesten de, kaldırım taşlarının üstünde mahmuzların tıkırdamasından da, arabaların dingillerinin ve yük arabalarının demirlerinin çıkardığı gıcırtıdan da. Düpedüz manyaktı. Geyikböceklerini, mayısböceklerini şamdanların dibiyle ezerdi: Metalin düzenli baskısı altında ağır ağır çatırdayan çenek ve dışkanat sesleri garip bir gürültü çıkarırdı. Küçükler de babalarının bunu yapmasından hoşlanıyor, hatta zevk alıyorlardı. Babalarına ezsin diye gelinböceği bile bulup getiriyorlardı.

Bu adam söylendiği kadar soğuk değildi; duygularını dile getirmede beceriksizdi; çocuklarını yumuşacık okşamalara boğmayı bilemezdi; hiç kimseyle kesintisiz sohbet edemezdi; Mösyö Baugin ve Mösyö Lancelot dışında. Sainte Colombe öğrenimini Claude Lancelot ile birlikte yapmıştı ve Madam de Pont-Carré'nin davetlerinde ona rastladığı oluyordu. Dış görünümüne bakınca sırık gibi upuzun, çok zayıf biriydi. Ayva gibi sapsarı benizli, kabasabaydı. Bakışları sabit, dudakları sımsıkı kapalı, sırtı da şaşılacak kadar dimdik dururdu. Kimi zaman ne ya-

pacağını bilemediği, kimi zaman da neşelendiği olurdu.

Şarap içerek kızlarıyla kâğıt oynamayı severdi. Her akşam Ardennes toprağından yapılmış uzun piposunu tüttürürdü. Modayı izlemekte hiç de titiz değildi. Tıpkı savaş zamanlarında olduğu gibi arkada topladığı siyah saçları vardı, dışarı çıkınca da boynuna kırmalı yakalığını takardı. Gençliğinde bir gün rahmetli krala takdim edilmişti ve o günden bugüne, nedendir bilinmez, ne Louvre Sarayına, ne de Saint-Germain'deki eski şatoya bir daha ayak bastı. Giysi olarak siyah renkten vazgeçmedi.

Yumuşak olabildiği gibi sinirli ve öfkeli de olabiliyordu. Geceleyin kızların ağladığını işittiğinde, elinde şamdan yukarı kata çıkıp ikisinin arasına çömelip onlara şarkı söylediği olurdu:

Sola vivebat in antris Magdalena
Lugens et suspirans die ac nocte...

ya da:

Yoksul öldü, bense onun öldüğü gibi yaşıyorum
Ve altın
Uyuyor
Kralın hâlâ oyun oynadığı mermer sarayda.

Arada bir küçük kızlar, özellikle Toinette: "Annem kimdi?" diye soruyordu.

O zaman yüzü kararıyor, ağzından tek söz çıkmıyordu. Bir gün onlara şöyle söyledi:

"Akıllı uslu kızlar olmalısınız, çalışkan olma-

lısınız. Sizden hoşnutum, özellikle daha aklıbaşında olan Madeleine'den. Annenizi özlüyorum. Eşimden geri kalan anıların her biri bir daha asla bulamayacağım bir sevinç parçasıdır benim için."

Bir kez de konuşmayı hiç beceremediğini, annelerinin konuşmayı da gülmeyi de pek iyi bildiğini, kendininse dile karşı hiç mi hiç eğilimi olmadığını, başkalarıyla ve kitaplarla bir arada olmaktan, sohbetlere katılmaktan hiç zevk almadığını söyleyerek kızlardan özür diledi. Vauquelin des Yveteaux'nun ve eski dostlarının şiirleri bile hiçbir zaman bütünüyle hoşuna gitmemişti. Bir zamanlar Cardinal'in özel muhafızı olan, sonraları yalnız bir yaşam süren ve Mösyö Marais babanın yerine beylerin ayakkabıcısı olan Mösyö de La Petitière ile dostluk kurmuştu. Resim için de geçerliydi bu ilgisizliği, Mösyö Baugin'inkiler dışında. Mösyö de Sainte Colombe o zamanlar Mösyö de Champaigne'in yaptığı resimleri bile övmezdi. Ciddi olmaktan çok hüzünlü, sade olmaktan çok, kuru bulurdu onun resimlerini. Mimarlık için de aynı, yontu için de; mekanik sanatlar ya da din konusunda da bir Madam de Pont-Carré değildi tabii. Gerçekten de Madam de Pont-Carré çok güzel 'luth' ve 'théorbe' çalardı ve bu yeteneğini hepten Tanrıya adamamıştı. Müzikten onca uzun zaman yoksun kalamadığı için zaman zaman arabasını gönderip onu konağına getirtir, suratı karmakarışık olana dek 'théorbe'uyla ona eşlik ederdi. Bir

de Kral I. François zamanından kalma siyah bir viyolası vardı ve Sainte Colombe bunu sanki bir Mısır tanrısı putuymuş gibi saygı ve özenle çalardı.

Çocukların yüreklerine korku salan nedensiz öfkelere kapıldığı da olurdu, bu nöbetler sırasında bağırıp çağırarak eşyaları kırıp dökerdi: Bir yandan da boğazlanıyormuş gibi, "Ah! Ah!" diye haykırırdı. Tekbaşına yaşayan bir adamın kızlarını iyi yetiştiremeyeceği korkusuyla onlara karşı katı davranırdı. Sertti, onları cezalandırmaktan geri kalmazdı. Onları azarlamayı da, el kaldırmayı da, kırbaç sallamayı da bilmezdi; yine de onları kilere ya da mahzene kapatıp unuttuğu olurdu. Aşçı kadın Guignotte gelir, onları salıverirdi.

Madeleine hiç şikâyet etmezdi. Babasının her öfkelenişinde alabora olan ve birdenbire batan bir gemiye dönerdi: Yemekten içmekten kesilir, sessizliğe gömülürdü. Toinette ise isyan eder, babasına karşı koyar, peşinden bağırıp çağırırdı. Karakteri gün geçtikçe Madam de Sainte Colombe'a benziyordu. Ablası korkuya kapılır, tek söz etmez, ağzına tek lokma koymazdı. Zaten kızlar, babalarını pek az görürlerdi. Evde Guignotte, Mösyö Pardoux ve Mösyö de Bures ile birlikte yaşarlardı. Ya da kiliseye heykelleri silmeye, örümcekleri temizlemeye, çiçekleri düzenlemeye giderlerdi. Saçlarını hep omzuna salıveren Languedoc'lu Guignotte ağaç dallarını yontup kızlara sopalar yapmıştı. Havalar düze-

lince üçü birlikte ellerindeki iple, oltayla ve balığın oltaya vurduğunu görmek için bağladıkları yağlı kâğıtla, eteklerini toplayıp çıplak ayakla çamurlara batıp çıkarlardı. Bu arada kızlar akşam yemeğinin balıklarını la Bièvre Çayından çıkartırlar, sonra bunları biraz un ve Mösyö de Sainte Colombe'un bağının kötü şarabından yapılmış sirkeyle karıştırıp tavada kızartırlardı. Tüm bunlar olup biterken müzisyen, kulübesine kapanıp kalçalarının sürtüne sürtüne aşındırdığı yeşil Cenova kadifesiyle kaplı taburesinin üzerinden saatler boyu ayrılmıyordu. Mösyö de Sainte Colombe, kulübesine 'vorde' diyordu. Vordes söğütlerin altındaki su akıntısının nemli kıyıları anlamına gelen eski bir sözcüktü. Söğütlerin karşısındaki dut ağacının üzerine tüner, kafası dimdik, dudakları sımsıkı kapalı, gövdesi çalgısının üstüne eğilmiş, elini tellerin üstünde dolaştırır, çalışmalarını yetkinleştirmekle uğraşırken parmaklarının altında ezgiler ve iniltiler biçimleniverirdi. Esin geldiği, kafası ezgilerle dolup taştığı, bunlar yalnız yatağında kendini bunalttığı zamanlar kırmızı kaplı müzik defterini açar, bir daha bunlarla uğraşmamak üzere alelacele notaya geçirirdi.

3. BÖLÜM

Büyük kızı viyola çalmak için uygun boya gelince ona düzenlemeleri, akordları, arpejleri, süslemeleri öğretti. Küçük ise öfke nöbetlerine tutuldu ve babasının kızkardeşine bahşettiği şerefi kendisinden esirgediği için fırtınalar kopardı. Bu konuda ne katıksız kalma, ne de mahzen, Toinette'e boyun eğdirebildi ve içinde bulunduğu taşkınlığı yatıştırabildi.

Bir sabah, gün ağarmadan önce, Mösyö de Sainte Colombe kalktı, nehre ulaşıncaya kadar la Bièvre Çayını, sonra da Dauphine Köprüsüne kadar Seine Nehrini izledi. Müzik aletlerini yapan Mösyö Pardoux ile gün boyu konuşup durdu. Onunla birtakım çizimler yaptı, hesaplar yaptı, akşamüstü evine geri döndü. Paskalyada kilisenin çanları çaldığında Toinette bahçede gri renkli ince bir şayak parçasına sarılı garip bir çan buldu. Dokumayı açınca boyutları küçültülmüş bir viyola gördü. Hayran olunacak bir şaşmazlıkla yapılmış bir viyolaydı bu, tıpkı babasınınki ya da kızkardeşininki gibi, ama daha küçük, tayın anasına benzediği gibi aslının aynıydı. Toinette havalara uçtu.

Yüzü solgundu, süt gibi bembeyaz, mutluluktan babasının dizlerine kapanıp ağladı. Mösyö de Sainte Colombe'un kişiliği ve konuşmaya

pek yatkın olmayışı onu alabildiğine sıkılganlaştırıyor ve duyguları ne olursa olsun yüzü her zaman ifadesiz ve ciddi kalıyordu. Bu yüzün altında, ender ve sert hareketlerin arkasında, gizli duran dünyanın incelik ve karmaşıklığı yalnızca bestelerinde ortaya çıkardı. Sırtını büküp kafasını hırkasının altına gömen kızının saçlarını okşayarak şarabını yudumlardı.

Kısa bir süre sonra Sainte Colombe'ların üçlü viyola konserleri çevrede ünlendi. Mösyö de Sainte Colombe'un viyola çalmayı öğrettiği burjuva çocukları ve genç senyörler onları dinlemeye can atıyorlardı. Müzisyenler locasına üye müzisyenler ya da Mösyö de Sainte Colombe'a saygı duyanlar da bu konserleri izlemeye gelirlerdi. On beş günde bir ikindiden başlayıp dört saat süren konserler düzenlenmeye başlandı. Her toplantıda Mösyö de Sainte Colombe yeni yeni yapıtlar vermeye çalışıyordu. Bununla birlikte, baba ve kızları, toplantıya katılanlardan birinin önerdiği bir tema üzerine, üç viyola ile çok ustaca doğaçlamalar yapmaktan özellikle hoşlanıyorlardı.

4. BÖLÜM

Mösyö Caignet ve Mösyö Chambonnières bu müzikli toplantılara katılanlardandı ve övgüyle söz ederlerdi Colombe'lardan. Senyorlar bu konserlere katılmak için yarışa girmişlerdi. Jouy'a ve Trappes'a giden yolcularla satıcıların geçişini engelleyen, çamurlu yolda durmuş on beş kadar araba ve bir o kadar da atın görüldüğü oluyordu. Sürekli bunlardan söz edildiğini duyan kral sonunda bu müzisyeni ve kızlarını dinlemek istedi. XIV. Louis hizmetinde bulunan resmi viyola çalgıcısı Mösyö Caignet'yi bu işle görevlendirdi. Avlunun giriş kapısını açıp Mösyö Caignet'yi bahçeye buyur etmek için kapıya koşan Toinette oldu. Barınağında rahatsız edilmekten öfkeye kapılıp beti benzi atan Mösyö de Sainte Colombe kulübesinin dört basamağını inip konuğunu selâmladı.

Mösyö Caignet şapkasını yeniden giyerken konuşmaya başladı:

"Mösyö, yoksulluk ve sessizlik içinde yaşıyorsunuz. Bu yabanıl yaşamınıza imreniyoruz. Sizi çepeçevre saran bu yemyeşil ormanlara da imreniyoruz."

Mösyö de Sainte Colombe ağzını açmadan sabit bakışlarla onu süzdü.

"Mösyö, diye yeniden konuşmaya başladı

öteki. Viyola sanatındaki ustalığınızı duyan kraldan sizi saraya takdim etmek üzere davet etme emrini aldım. Yüce kralımız sizi dinlemek istediklerini belirttiler ve bundan hoşnut kalırlarsa sizi sarayın müzisyenleri arasına katmayı düşünüyorlar. Bu durumda sizi aramızda görmekten ben de şahsım adına şeref duyacağım."

Mösyö de Sainte Colombe yaşlı ve dul biri olduğunu, iki kızının bakımını üstlendiğini, bu nedenle başkalarından daha kapalı bir yaşama biçimi sürdürmek zorunda olduğunu ve dış dünyaya karşı tiksinti duyduğunu söyledi.

"Mösyö, dedi, ben yaşamımı bir dut ağacının içindeki kül rengi tahtalara, bir viyolanın yedi telinden çıkan seslere, iki kızıma adadım. Dostlarım da anılarımdır. Sarayım şu gördüğünüz söğütler, akan su, sazan balıkları ve mürver çiçekleridir. Yüce kralımıza söyleyin, bundan otuz beş yıl önce merhum kral babasına takdim edilmiş olan bir yabanın sarayla ne işi olabilir."

"Mösyö, diye yanıtladı öteki. Benim dileğimi iyi işitmediniz galiba. Ben kralın hizmetinde biriyim. Kralımızın her isteği bir emirdir."

Mösyö de Sainte Colombe'un yüzü kıpkırmızı kesildi. Gözleri öfkeyle parıldadı. Adamın burnunun dibine kadar ilerledi.

"Yabanın biriyim, doğru, Mösyö, ama yalnızca kendime ait olduğumu düşünüyorum. Yüce kralımıza benimle ilgilenerek pek cömert davrandığını söyleyin."

Mösyö de Sainte Colombe konuşurken bir

yandan da Mösyö Caignet'yi kapıya doğru itiyordu. Vedalaştılar. Toinette, la Bièvre ile bahçe duvarının köşesinde bulunan kümese doğru gittiği sırada Mösyö de Sainte Colombe kulübesinin yolunu tuttu.

Bu sırada, Mösyö Caignet şapkası ve kılıcıyla geri geldi, kulübeye yaklaştı, bir hindiyi ve yemlenen sarı küçük civcivleri çizmesiyle uzaklaştırdı, tahta kulübenin altına doğru süzüldü, gölgede otların ve köklerin üstüne oturup müziği dinledi. Sonra kimseye gözükmeden Louvre Sarayına döndü. Kralla konuştu, müzisyenin ileri sürdüğü nedenleri birer birer aktardı ve gizlice dinlediği müziğin kendisinde yarattığı olağanüstü ve tanımlanması zor duyguyu anlattı.

5. BÖLÜM

Kral, Mösyö de Sainte Colombe'u kandıramadığı için kızgındı. Nedimleri onun ustaca doğaçlamalarını öve öve bitiremiyorlardı. Kralın, müzisyenin huzurunda çalmasını isterken duyduğu sabırsızlığa, buyruğuna boyun eğilmemesinin yarattığı hoşnutsuzluk da ekleniyordu. Bu kez de Mösyö Caignet ile birlikte rahip Mathieu'yü gönderdi.

Onları götüren arabaya iki atlı subay eşlik ediyordu. Rahip Mathieu siyah saten bir elbise giymiş, uçları dantelli küçük bir yakalık ve göğsünün üstüne büyük bir elmas haç takmıştı.

Madeleine onları salona aldı. Rahip Mathieu şöminenin önünde, kırmızı tahtadan yapılmış gümüş topuzlu bastonuna, yüzüklerle bezenmiş ellerini dayamış duruyordu. Mösyö de Sainte Colombe bahçeye bakan camlı kapının önünde, dar ve yüksek bir sandalyenin sırtına çıplak ellerini dayamıştı. Rahip Mathieu söze şöyle başladı:

"Antik çağın müzisyenleri ve şairleri şöhretten hoşlanırlar, imparatorlar ya da hükümdarlar onları huzurlarından uzak tutarsa gözyaşı dökerlerdi. Siz, adınızı hindilerin, tavukların, küçük balıkların arkasında saklıyorsunuz. Tanrımızın size bahşettiği yeteneği toza toprağa ve

gururlu bir yoksulluğa gizliyorsunuz. Şöhretiniz kralımız ve sarayı tarafından duyuldu, öyleyse çuha elbiselerinizi yakıp onun size sunduğu hizmetleri kabul ederek kendinize bukleli bir peruka yaptırtmanızın zamanı geldi. Eski çamlar bardak oldu artık ve...

– ...asıl modası geçen benim beyler, diye bağırdı ansızın, kendi giyim kuşamıyla alay edilmesine sinirlenen Sainte Colombe. Yüce kralımıza teşekkür ediniz, diye haykırdı. Ben, onun bana teklif ettiği altınların yerine ellerimin üstüne batan güneşin ışığını tercih ederim. Bukleli perukalarınızı değil, kendi çuha giysilerimi tercih ederim. Kralın kemanlarının yerine kendi tavuklarımı, sizlere kendi domuzlarımı tercih ederim.

– Mösyö kendinize gelin!

Bu arada Mösyö de Sainte Colombe sandalyeyi çekip kafalarının üstünde sallamaya başlamıştı bile. Haykırmaya devam etti:

"Beni rahat bırakın, bana artık bundan söz etmeyin! Yoksa şu sandalyeyi başınızda parçalarım."

Toinette ve Madeleine kafasının üstünde sandalyeyi elinde tutan babalarının görünüşünden ürkmüş, kendine hâkim olamamasından korkuyorlardı. Rahip Mathieu korkmuş görünmedi ve bastonuyla yere vurarak şöyle söyledi:

"Tahta kulübenizin dibindeki küçük fare gibi kuruyup kalacak, kimse tarafından tanınma-

dan ölüp gideceksiniz."

Mösyö de Sainte Colombe sandalyeyi çevirip şöminenin davlumbazının üstünde parçaladı, yeniden haykırmaya başladı:

"Sizin sarayınız bir kulübeden daha küçük, oradaki kuru kalabalık, bir kişiden daha azdır benim gözümde."

Rahip Mathieu elmaslarla bezenmiş haçını parmaklarıyla okşayarak ilerledi ve şöyle söyledi:

"Bu kenar mahallede, bu çamurun içinde çürüyerek derenizde boğulup kokuşacaksınız."

Mösyö de Sainte Colombe kâğıt gibi bembeyaz tir tir titriyordu, başka bir sandalyeyi kapmak istedi. Mösyö Caignet ile Toinette aynı anda ona doğru koştular. Mösyö de Sainte Colombe elleri sandalyenin arkalığında soluğunu toplamak için boğuk, 'ah'lar çekiyordu. Toinette babasının parmaklarını çözdü, zorla oturttular. Bu sırada Mösyö Caignet eldivenlerini takmış şapkasını giyiyordu ve rahip direniyor, şaşırtıcı bir sükûnetle, alçak sesle söyleniyordu:

"Batağa saplanmışsınız. Yine de elinizi uzatıyorsunuz. Kendi bozgununuzla yetinmiyor, bir de başkalarını batırmak istiyorsunuz."

Sesi yavaş ve kesik kesik çıkıyordu. Rahip ve özel kemancısı bu yanıtı kendisine aktarınca, kral bundan çok hoşlandı. Nedimlerinin artık onun müzik toplantılarına katılmamalarını buyurarak müzisyenin rahat bırakılmasını, çünkü onun dikkafalının biri olduğunu ve kendisi tara-

fından dağıtılmadan önce şu Port-Royal'li[1] efendilerle çıkar ortaklığının bulunduğunu söyledi.

1. *Port-Royal*'le ilgili 5'inci sayfadaki açıklamaya bakınız. (Yay.)

6. BÖLÜM

Yıllarca huzur içinde ve müzik için yaşadılar. Toinette küçük viyolasını bıraktı ve ergenlik çağına ulaştı. Her mevsim ancak bir konser veriyorlardı, Mösyö de Sainte Colombe bu konserlere beğendiği müzisyen meslektaşlarını davet ediyor, Versailles'ın soylularını ve kralın hizmetine girerek yaşamlarını kazanan kentsoyluları davet etmiyordu. Kırmızı deri kaplı defterine yeni bestelerini giderek daha az yazıyor, bunları bastırmamakta diretiyor, halkın yargısına sunmak istemiyordu. Besteleriyle ilgili olarak, bunların son biçimini almış yapıtlar olmadığını, aklına geldiği anda notaya geçirilmiş ve anlık oluşları yüzünden bağışlanabilir doğaçlamaların söz konusu olduğunu söylüyordu. Madeleine gitgide güzelleşiyordu, nedenini anlayamadığı ve kendinde kaygılar uyandıran çekicilikle dolu, ince bir güzellikti bu. Toinette ise neşede, imgeleme gücünde ve viyola çalmada ilerleme gösteriyordu.

Babaları, mizacının ve havanın uygun olduğu günlerde ırmakta kıyıya bağlı tuttuğu kayığına gider, düş kurardı. Kayık eskiydi, su alıyordu: Genel denetimde kanallar yeniden düzenlendiği sırada yapılmış ve beyaza boyanmıştı, ama yıllar bu boyayı yıpratmış, kabuk kabuk kal-

dırmıştı. Kayık Mösyö Pardoux'nun elinden çıkmış büyük bir viyola görünümündeydi. Suyun yarattığı sallantıyı, yüzüne düşen söğüt dallarının yapraklarını, uzaklardaki balıkçıların sessizliğini ve dikkatlerini seviyordu. Karısını düşlüyordu, çevreye yaydığı canlılığı, gerektiği zaman verdiği aklıbaşında öğütleri, kalçalarını, şimdi birer genç kadın olan iki kızını kendisine veren büyük karnını gözlerinin önüne getiriyordu. Dere balıklarının, sazan balıklarının oynaşmalarını ve kuyruk darbeleriyle ya da hava almak için suyun yüzeyine doğru açılan küçücük beyaz ağızlarıyla sessizliği bozmalarını dinlerdi. Yazın hava çok sıcak olunca, çamaşırlarını sıyırıp, gömleğini çıkarır, boğazına kadar serin suya yavaşça dalardı, sonra parmaklarıyla kulaklarını tıkar, kafasını suya gömerdi.

Bakışlarını sudaki dalgaların üzerinde yoğunlaştırıp dalıp gittiği bir gün kapkaranlık suya daldığını ve orada kaldığını düşledi. Yeryüzünde sevdiği her şeyi bir yana bırakmıştı; çalgıları, çiçekleri, pastaları, dürülmüş nota kâğıtlarını, uçurtmaları, yüzleri, kalaylı tabakları, şarapları. Düşünden ayrılınca karısının ölümle kucaklaşmak için gecenin birinde kendisini terk ettiği zaman bestelediği 'Özlemler Ağıtı'nı anımsadı, aynı anda çok susamış olduğunun ayrımına vardı. Yerinden kalktı, dallara tutunup kıyıya çıktı, mahzenin tonozundan hasır kaplı bir sürahi kaynamış şarap almak niyetiyle yola koyuldu. Şarabın havayla temas etmemesini sağlayan yağ taba-

kasını basıla basıla katılaşmış toprağa boşalttı. Mahzenin koyu karanlığında bir bardak alıp tadına baktı. Aslına bakılırsa, kızlarını rahatsız etmek kaygısından çok, bütün dinleyici kulaklardan uzak olmak amacıyla ve severek yaptığı bu işle ilgili olarak başkalarının herhangi bir yargıda bulunmasına olanak vermeksizin, yayının yapabileceği tüm hareketleri ve elinin alabileceği tüm konumları rahatça deneyebilmek için viyola çaldığı bahçedeki kulübesine gitti. Nota sehpasını kurduğu masayı kaplayan açık mavi örtünün üzerine önce hasırla kaplanmış şarap sürahisini, sonra az önce doldurduğu ayaklı şarap bardağını, içinde birkaç tane yuvarlak pastanın bulunduğu kalaylı tabağı birer birer koydu ve 'Özlemler Ağıtı'nı çalmaya başladı.

Nota defterine bakmaya gerek bile görmedi. Eli çalgısının tuşu üstünde kendiliğinden gidip geliyordu, gözyaşlarını tutamadı. O anda ezgiler yükselirken, solgun benizli bir kadın kapının yanıbaşında göründü, gülümseyen dudaklarının üstüne parmaklarını koyarak konuşmayacağını ve yapmakta olduğu işi bırakmamasını işaret etti. Mösyö de Sainte Colombe'un nota sehpasının çevresinde sessizce dolaştı. Masanın ve şarap şişesinin yanıbaşında köşede duran müzik sandığının üstüne ilişti ve dinlemeye koyuldu.

Bu, karısının ta kendisiydi ve gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Çaldığı parçayı tamamladıktan sonra gözlerini açınca artık onun orada ol-

madığını gördü. Viyolasını yerine bıraktı, şarap sürahisinin yanındaki tabağa elini uzatırken hemen hemen dibine inmiş bardağı gördü ve onun yanında mavi örtünün üstünde duran yarısı ısırılmış pastaya gözü takılınca şaşırdı kaldı.

7. BÖLÜM

Bu ziyareti başkaları izledi. Mösyö de Sainte Colombe önce aklını kaybetmiş olduğundan korktu; sonra, eğer bu delilikse, kendisine mutluluk verdiğini, gerçekse, bunun bir mucize olduğunu düşündü. Karısının ona duyduğu sevgi kendisininkinden daha güçlüydü, çünkü o kendisine kadar ulaşabiliyordu, oysa Sainte Colombe buna karşılık vermek gücünden yoksundu. Eline kalem kâğıt alıp, ressamlar loncası üyelerinden dostu Mösyö Baugin'den karısının yanında göründüğü yazı masasını konu alan bir resim yapmasını istedi. Ama bu esrarengiz ziyaretten kimseye söz etmedi. Hatta Toinette'le Madeleine'in bile haberi olmadı. Kendini yalnızca viyolasına veriyor ve kimi zaman, Toinette'in cetvelle portreler çizdiği maroken kaplı defterine söyleşilerinin ya da düşlemelerinin kendisine esinlediği temaları yazıyordu. Karısına karşı duyduğu istek ve onun anısı, kimi zaman odasının kapısını kilitledikten sonra pantolonunu indirip kendi kendine doyuma ulaşmaya itiyordu; odada, pencerenin yanındaki masanın üzerine kırmızı maroken kaplı müzik defterini ve on iki yıl boyunca karısıyla paylaştığı tavanlıklı büyük karyolanın tam karşısındaki duvara, arkadaşına ısmarlama yaptırdığı siyah çerçeveli küçük res-

mi yan yana koyuyordu. Resme bakarken mutluluk duyuyordu. Bu gibi durumlarda daha az öfkeleniyordu, kızları bunu fark ediyor, ama bundan babalarına söz etmeye cesaret edemiyorlardı. İçinde bir yerlerde birşeylerin tamamlanmış, bitmiş olduğunu duyumsuyordu. Daha bir huzura kavuşmuş gibiydi.

8. BÖLÜM

Bir gün, tıpkı kart bir horozibiği gibi kıpkırmızı, on yedi yaşlarında kocaman bir çocuk, kapılarını çaldı. Madeleine'e Mösyö de Sainte Colombe'dan viyola ve kompozisyon hocası olmasını rica etmek için geldiğini söyledi. Madeleine onu çok yakışıklı buldu ve salona aldı. Genç adam şapkası elinde, ikiye katlanmış ve yeşil mumla mühürlenmiş bir mektubu masanın üstüne bıraktı. Toinette babasıyla birlikte içeri girdi, Sainte Colombe sessizce masanın öteki ucuna oturdu, mektubu açmadı, dinlemeye hazır olduğunu işaret etti. Genç adam konuşurken, Madeleine mavi kumaş örtülü büyük masanın üstüne dışı hasır kaplı bir şarap sürahisi ve içi pasta dolu bir çini tabak koyuyordu.

Adı Mösyö Marin Marais idi. Al yanaklıydı. 31 Mayıs 1656'da doğmuş, altı yaşına gelince, sesi güzel olduğu için ileride kralın hizmetinde çalıştırılmak üzere Louvre Şatosunun yakınında bulunan kilise korosuna kabul edilmişti, Dokuz yıl boyunca kırmızı giysi, beyaz üstlük, siyah kare başlık giyinmiş, manastırın yatakhanesinde yatmış, boş zaman bulunca da harfleri, nota yazmayı, okumayı, viyola çalmayı öğrenmişti; öteki çocuklarla birlikte sabah duasına, kralın küçük hizmetlerine, ayinlere, akşam duasına koşuştu-

rup durmuştu.

Sonra sesi kalınlaşınca, sözleşmesine özel olarak konan koşul uyarınca sokağa atılmıştı. Utanç duymuştu bundan. Başını nereye sokacağını bilemiyordu; bacaklarında, yanaklarında tüyler çıkmıştı; sesi bir filinki gibi çıkıyordu. Kafasına yer eden bu aşağılanma gününü anımsadı: 22 Eylül 1672. Son kez, kilisenin giriş kapısının altında, yaldızlı tahtadan yapılmış büyük kapıya omzunu dayamış iyice düşünüp taşınmıştı. Saint-Germain-l'Auxerrois Manastırının sınırındaki bahçeyi geçmiş, otların üstündeki bardak eriklerini görmüştü.

Sokağa çıkınca koşmaya başlamış, For-l'Evêque'i geçip kumsala ulaşan dik yamacı inmiş ve orada kalakalmıştı. Seine Nehri kızıl bir sisle karışmış, yoğun ve ucu bucağı belli olmayan bir yaz sonu ışığı ile örtülmüştü. Hıçkırıklarını tutamamış, babasının evine dönmek üzere kıyıyı izlemişti. Domuzları, kazları tekmeleyip kumsalın çatlak çamurunda ve otların üstünde oynaşan çocuklara çarpıp durmuştu. Nehirde çıplak erkekler ve yarı bellerine kadar suya dalmış iç gömlekli kadınlar yıkanıyordu.

İki kıyı arasından akan bu su kanayan bir yaraydı onun için. Ta can evinden aldığı bu yara, ona ırmağın güzelliği kadar çaresiz görünüyordu. Şu köprü, şu kuleler, kentin eski mahallesi, çocukluğu ve Louvre, kilisede şarkı söylemekten duyduğu zevk, manastırın küçük bahçesindeki oyunlar, beyaz üst giysisi, geçmişi ve kır-

mızı renkli suyun bir daha dönmemek üzere alıp götürdüğü mor erikler. Yatakhane arkadaşı Delalande, sesi henüz değişmediği için yerinde kalmıştı. Yüreği özlemle doluydu. Kendini meleyen bir hayvan gibi yapayalnız hissediyordu, bacaklarının arasında sarkan kalın ve kıllı erkeklik organıyla.

Elinde şapkası, ansızın biraz önce söylediğinden utanç duydu. Yüzünden ne düşündüğü anlaşılamayan Mösyö de Sainte Colombe sırtı dimdik öylece duruyordu. Madeleine onu konuşması için yüreklendiren bir gülümsemeyle genç adama pastalardan birini uzattı. Toinette sandığın üstünde, babasının arkasında, çenesi dizlerine doğru, bükülmüş oturuyordu. Genç adam sözlerini sürdürdü.

Babasını selâmlayıp ayakkabıcı dükkânına girince uzun süre hıçkırıklarını tutamamıştı, babasının çalıştığı atölyenin üstünde, akşamları ot yatakların serildiği odaya çıkmıştı hemen. Babası, bacaklarının arasında demir araç yani örs, ayakkabı ya da çizme derisini dövüp törpülemeyi aralıksız sürdürmüştü. Bu çekiç darbeleri yüreğini hoplatıyor, içini tiksintiyle dolduruyordu. Babasının topuk köselelerini ıslanmaya bıraktığı tezgâhın altındaki su teknesinin berbat kokusundan ve ıslak derilerden yayılan sidik kokusundan nefret ediyordu. Kanaryaların kafesi ve cıvıltıları, gıcırdayan kayışlı tabure, babasının haykırmaları, her şey ona dayanılmaz geliyordu. Kuşların cıvıltılarından, babasının mırıl-

dandığı açık saçık şarkılardan nefret ediyordu, dükkâna giren müşterilerle yaptığı şakalardan, kahkahalarından, konuşmalarından, iyiliğinden bile nefret ediyordu. Döndüğü gün, yetişkin birinin gözleriyle gördüğü tek hoş şey çekici kavrayan, delgiyi tutan nasırlı ellerini koyduğu tezgâhın tam üstünde, alçak bir yerde asılı yuvarlak şamdandan süzülen sönük ışık olmuştu. Etajerlerin üstüne konmuş ya da renkli küçük iplerle asılmış, sallanan, kahverengi, kırmızı, külrengi, yeşil derileri zayıf ve sarı bir renge dönüştürüyordu. İşte o an ailesini bir daha dönmemek üzere terk edeceğine, müzisyen olacağına, kendini yarı yolda bırakan sesinden intikam alacağına, ünlü bir viyolacı olacağına söz verdi kendi kendine.

Mösyö de Sainte Colombe omuzlarını silkti.

Mösyö Marais hep elindeki şapkasıyla oynayarak Saint-Germain-l'Auxerrois'dan çıktıktan sonra bir yıl boyunca onu yanına alan, sonra da Mösyö Maugars'a gönderen Mösyö Caignet'nin evine gittiğini söyledi: Mösyö Maugars, Mösyö Richelieu'nün viyolacısının oğluydu. Evine gittiğinde Mösyö Maugars ona Mösyö de Sainte Colombe'un adını ve yedinci telini duyup duymadığını sordu: İnsan sesinin bütün olanaklarını sağlayan tahta bir çalgı yapmıştı: Çocuk sesi, kadın sesi, bozulmuş ve kötülemiş erkek sesi. Altı ay boyunca Mösyö Maugars kendisini çalıştırmış, sonra gidip nehrin öteki yakasında oturan Mösyö de Sainte Colombe'u bulmasını ve bu tavsiye

mektubunu ona takdim etmesini buyurmuştu. Bu sırada genç adam mektubu Mösyö de Sainte Colombe'a uzattı. Sainte Colombe mührü açtı, mektubu çıkardı, okumadan, konuşmak isteğiyle ayağa kalktı. Artık ağzını açmaya cesaret edemeyen bir yetişkin, suskun bir adamla karşı karşıya geldi. Mösyö de Sainte Colombe içinden geçenleri dile getiremeyince mektubu masanın üstüne koyup Madeleine'e yaklaştı, delikanlının çalması gerektiğini mırıldandı. Madeleine salondan çıktı. Siyah kumaş bir elbise, boynunda beyaz bir yakalık giymiş Mösyö de Sainte Colombe şömineye doğru ilerleyip koltuğa oturdu.

İlk ders için Madeleine kendi viyolasını verdi. Marin Marais eve girdiğinden daha şaşkın ve daha kıpkırmızıydı. Kızlar Saint-Germain-l'Auxerrois korosunun eski üyesinin nasıl çaldığını merak edip yakın bir yere oturdular. Çabucak çalgının boyuna uyum sağladı, akord yaptı, büyük bir rahatlık ve ustalıkla Mösyö Maugars'ın bir süitini çaldı.

Dinleyicilerine baktı. Kızlar başlarını önlerine eğdiler. Mösyö de Sainte Colombe konuşmaya başladı:

"Sizi öğrencilerimin arasına kabul edeceğimi sanmıyorum."

Delikanlının yüzünü titreten uzun bir sessizlik oldu. Ansızın boğuk bir sesle haykırdı:

"Hiç olmazsa nedenini söyleyin!"

"Çalgı çalıyorsunuz, ama müzisyen değilsiniz siz."

Genç adamın yüzü allak bullak oldu, gözleri yaşardı. Üzüntüden gevelemeye başladı:

"Ne olur izin verin de..."

Sainte Colombe ayağa kalktı, büyük tahta koltuğunu ocağa doğru çevirdi. Toinette söze karıştı:

"Biraz bekleyin babacığım. Mösyö Marais'nin aklında belki kendi bestelerinden biri vardır."

Mösyö Marais başıyla onayladı. Delikanlı sabırsızlandı. Öncekinden daha özenli akord etmek için çabucak viyolaya doğru eğildi ve si tonunda, şen şakrak bir hava çalmaya koyuldu.

Çalmasını bitirince, "Bak babacığım, ne güzel, çok güzel!" diye söyledi Toinette ve alkışladı.

"Ne diyorsunuz?" diye sordu, babasına doğru dönen Madeleine çekinerek.

Sainte Colombe ayaktaydı. Ansızın onları bırakıp çıktı. Kapının eşiğinden çıktığı anda başını çevirip şaşkın, kırmızı yüzlü çocuğa doğru dikkatle baktı ve şöyle dedi:

"Bir ay sonra gelin. Sizi öğrencilerimin arasına almam için yeterince yeteneğinizin olup olmadığını o zaman söyleyeceğim."

9. BÖLÜM

Delikanlının çaldığı küçük şakrak hava arasıra aklına geliyor ve duygulanıyordu. Hafif ve kolay bir havaydı, sevecenlik doluydu. Sonunda bunu unuttu. Kulübesinde her zamankinden daha çok çalıştı.

Karısının varlığını dördüncü kez yanında hissettiğinde gözlerini yüzüne çevirerek sordu:

"Konuşabilir misiniz Madam ölmenize karşın?"

"Evet."

Titredi, sesini tanımıştı. Kalın, en azından, kontralto bir sesti. Ağlamak istiyordu, bu düşün konuşmuş olmasına öylesine şaşırmıştı ki, ağlayamadı bile. Bir an sonra sırtı ürpererek yine sormak cesaretini buldu kendinde:

"Neden arada bir geliyorsunuz? Neden her zaman gelmiyorsunuz?"

"Bilmem, dedi gölge, kızararak. Çaldığınız şeyler beni duygulandırdığı için geldim. Bana yiyecek ve içecek ikram etmek inceliğinde bulunduğunuz için geldim."

"Madam!" diye bağırdı.

Çabucak, öylesine şiddetle kalktı ki az kalsın tabureyi düşürüyordu. Kendisine engel olan viyolasını uzaklaştırdı, sol tarafa duvara dayadı. Karısını kucaklamak ister gibi kollarını açtı.

Haykırdı kadın:

"Yapma!"

Geriliyordu. Adam başını eğdi. Şöyle söyledi karısı:

"Kollarım, bacaklarım, göğüslerim buz kesildiler."

Soluk almakta zorluk çekiyordu. Büyük bir çaba harcamış gibiydi. Bu sözler ağzından dökülürken bir yandan da ellerini kalçalarında, göğüslerinde gezdiriyordu. Kocası başını yine önüne eğdi, kadın yine tabureye oturdu. Soluğunu topladığında yavaşça konuştu:

"Dudaklarımı ıslatabilmem için şu sizin kırmızı şaraptan bir bardak getirin bari."

Çabucak çıktı, kilere girdi, mahzene indi. Geri döndüğünde Madam de Sainte Colombe artık orada değildi.

10. BÖLÜM

Genç adam ikinci kez geldiğinde, giriş kapısını incecik, pembe yanaklı Madeleine açtı.

"Banyo yapacaktım," dedi, "saçlarımı toplamak üzereydim."

Aydınlıkta, birbirine karışmış küçük siyah tüylü ensesi pespembeydi. Kollarını kaldırınca göğüsleri dikleşiyor, birbirine yaklaşıyordu. İkisi birlikte Mösyö de Sainte Colombe'un kulübesine doğru ilerlediler. Güzel bir ilkbahar sabahıydı. Etrafta çuhaçiçekleri ve kelebekler vardı. Marin Marais omzunda viyolasını taşıyordu. Mösyö de Sainte Colombe dut ağacının üstündeki kulübesine aldı onu ve öğrenciliğe kabul ettiğini söyledi:

"Çalarken gövdenin alacağı konumu biliyorsunuz. Çalışınızda duygu yok değil. Yayı tutuşunuz hafif ve kıvrak. Sol eliniz tıpkı bir sincap gibi sıçrıyor, tellerin üstünde bir fare gibi ustaca geziniyor. Süslemeleriniz becerikli ve hatta sevimli. Ama ben müziği bulamadım."

Genç Marin Marais, hocasının söylediklerini dinlerken karmakarışık duygular içindeydi: Kabul edildiği için memnundu, ama Mösyö de Sainte Colombe'un bir bahçıvandan tohumlarla sürgünleri birbirinden ayırmasını istercesine, genç adamın heyecanını hiç hesaba katmaksı-

zın, birbirinin ardından sıraladığı sakıncalar karşısında öfkeden tepesi atmıştı.

"Dans eden insanlara dans etmekte yardımcı olabilirsiniz. Sahnede şarkı söyleyen oyunculara eşlik edebilirsiniz. Böylelikle hayatınızı kazanabilirsiniz. Müzikle iç içe yaşayacaksınız, ama müzisyen olamayacaksınız.

"Hissetmek için yüreğiniz var mı sizin? Ya düşünmek için beyniniz? Kralın kulaklarına hitap etmekten ya da dans etmekten başka, sesler ne işe yarar, haberiniz var mı bundan?

"Yine de kırık sesiniz duygulandırdı beni. Sanatınız için değil, acı çektiğiniz için yanımda alıkoyuyorum sizi."

Genç Marais kulübenin merdivenlerini inince ağaçların yapraklarının gölgesinde, bir ağacın ardına saklanmaya çalışan upuzun ve çıplak bir genç kız gördü ve gördüğü fark edilmesin diye hemencecik başını çevirdi.

11. BÖLÜM

Aylar geçti. Havanın çok soğuk olduğu ve ovanın karla kaplandığı bir gün donmamak için uzun süre çalışmadılar. Parmakları soğuktan uyuşmuştu, kulübeden çıkıp eve girdiler, baharat ve tarçın katıp ocağın üstünde şarap kaynattılar, içtiler.

"Bu şarap içimi ısıtıyor," dedi Marin Marais.

– Ressam Baugin'i tanır mısınız? diye sordu Sainte Colombe.

– Hayır, Mösyö ne onu ne de başka bir ressamı.

– Bir zamanlar ona bir tablo ısmarlamıştım. Müzik odamda yazı masasının yanında duruyordu. Gel sana göstereyim.

– Hemen mi?

– Evet.

Marin Marais, Madeleine de Sainte Colombe'a bakıyordu: Pencerenin yanında, dut ağacının ve söğütlerin görüntüsünü bozan kırağı çalmış camın önünde yan dönmüş duruyordu. İlgiyle dinliyordu, anlamlı bir bakış fırlattı genç adama.

"Haydi gidip dostumu görelim," dedi Sainte Colombe.

– Peki, dedi Marin Marais.

Bir yandan Madeleine'i süzerken bir yan-

dan da hırkasını açıp deri yakasını bağlıyor, üstünü başını düzeltiyordu delikanlı.

– Paris'te oturuyor, ama diyordu Mösyö de Sainte Colombe.

– Evet, diye yanıtladı Marin Marais.

İyice kalın giyindiler. Mösyö de Sainte Colombe yüzünü yün bir atkıyla sardı; Madeleine şapkaları, paltoları, eldivenleri uzatıyordu. Mösyö de Sainte Colombe ocağın yanından kılıcını ve onu takacağı omuz kayışını aldı. Mösyö Marais, Mösyö de Sainte Colombe'un kılıç taşıdığını yalnızca o gün gördü. Genç adam kılıcın üstündeki imzaya gözünü dikmiş bakıyordu: Kabartmalı işli, elinde kancasıyla cehennem sandalcısı figürünü gördü.

"Haydi bakalım," dedi Sainte Colombe.

Marin Marais kafasını kaldırdı, çıktılar. Genç adam örsün üstünde kılıcı döven demirciyi düşlüyordu. Babasının küçük kunduracı örsünü bacaklarının arasına koyup çekiciyle örsün üstüne vurup durmasını gözlerinin önüne getirdi. Kilise korosuna girmek üzere küçük dükkânı terk etmeden önce, dört beş yaşındayken akşamleyin ender de olsa babasının yanaklarını okşayan elini, bu elde çekicin oluşturduğu nasırları anımsadı. Her mesleğin kendine göre elleri olduğunu düşündü: Dizlemecilerin sol el parmaklarının yağlı nasırlarını, eskicilerin sağ ellerinin başparmaklarının küçük nasırlarını. Evden çıktıklarında kar yağıyordu. Mösyö de Sainte Colombe kahverengi, büyük bir paltoya sımsıkı sa-

rılmıştı, yün başlığının altından ancak gözleri seçiliyordu. Mösyö Marais'nin hocasını bahçesinin ve evinin dışında ilk ve son görüşü bu oldu. Buralardan bir daha ayrılmaya hiç niyeti yoktu. Aşağılarda bir yerde la Bièvre'e ulaştılar. Rüzgâr ıslık çalıyor, adımları donmuş toprağın üstünde çatır çatır ses çıkarıyordu. Sainte Colombe öğrencisinin kolundan tutup parmağını dudaklarının üstüne koyup susmasını işaret etti. Sırtlarının yukarı kesimleri yola doğru eğilmiş, açıkta kalan gözlerine çarpan rüzgâra karşı gürültü patırtıyla yürüyorlardı.

"Dinleyin bakın Mösyö, diye seslendi, arya bas sese göre nasıl ayarlanıyor."

12. BÖLÜM

"Burası Saint-Germain-l'Auxerrois," dedi Mösyö de Sainte Colombe.

– Herkesten iyi biliyorum. Burada on yıl şarkı söyledim Mösyö.

– Geldik, dedi Mösyö de Sainte Colombe.

Kapının tokmağını çaldı. Elle işlenmiş tahtadan dar bir kapıydı bu. Saint-Germain-l'Auxerrois'nın çanının sesi duyuldu. Yaşlı bir kadın başını uzattı. Alnının üstünde benekli bir eşarp bağlamıştı. Mösyö Baugin'in atölyesinde sobanın yanına geçip oturdular. Ressam bir masa resmi yapmaktaydı: Yarısına kadar kırmızı şarap dolu bir kadeh, yatık duran bir luth, bir müzik defteri, siyah kadife bir kese, en üstteki sinek vale olan oyun kâğıtları, üzerinde, içinde üç karanfil bulunan vazo duran bir satranç tahtası ve atölyenin duvarına asılmış sekizgen bir ayna.

"Ölümün alıp götürdüğü her şey işte bu karanlıktadır," diye fısıldadı Sainte Colombe öğrencisinin kulağına. "Bize elveda diyerek yok olan dünyanın bütün zevkleri işte bunlardır."

Mösyö de Sainte Colombe kendisine ödünç verdiği resmi geri alıp alamayacağını sordu ressama: Flandres'lı ressamların tablolarını satan ve bunların kopyasını yapan birine göstermek

için almıştı ressam bu resmi. Mösyö Baugin başında benekli eşarbı olan yaşlı kadına işaret etti; kadın eğilerek çekildi ve abanoz çerçeveli pastaları aramaya gitti. Mösyö de Sainte Colombe ayaklı kadehi ve küçük sarı pasta bezeğini parmağıyla işaret ederek Mösyö Marais'ye resmi gösterdi. Sonra, yaşlı, soğukkanlı kadın, ip ve bezlerle resmi paket etmeye başladı. Ressamın çalışmasını izlemeye koyuldular. Mösyö de Sainte Colombe, Mösyö Marais'nin kulağına bir kez daha fısıldadı:

"Mösyö Baugin'in fırçasından çıkan sesi dinleyin."

İkisi de gözlerini kapatıp ressamın resim yapmasını dinlediler. Peşinden Mösyö de Sainte Colombe konuştu:

"Siz yay tekniğini öğrendiniz artık."

Mösyö Baugin konuklarının kendi aralarında ne konuştuklarını merak edip geriye döndü:

"Yay tekniğinden söz ediyordum, hatta fırçanızla karşılaştırıyordum," dedi Mösyö de Sainte Colombe.

– Yanılıyorsunuz sanırım, dedi gülümseyerek ressam. Ben altını da severim, gizemli ateşlere dek götüren yolu da ararım.

Mösyö Baugin'e veda edip dışarı çıktılar. Benekli beyaz başörtüsü önlerinde sertçe eğildi, aynı anda kapı arkalarında kapandı. Dışarıda kar şiddetini ve yoğunluğunu artırmıştı. Hiçbir şey görmüyorlar, karın üstünde düşe kalka yürüyorlardı. Yollarının üstündeki bir *jeu de pa-*

ume[1] salonuna girdiler. Birer tas çorba alıp buğusunu üfleyerek sıcak sıcak içtiler, salonları geçerken. Etrafı insanlarla dolu oyuncuları gördüler. Oyunculara eşlik eden genç bayanlar en iyi vuruşları alkışlıyorlardı. Bir başka salonda iki kadın sahneye çıkmış birşeyler söylüyorlardı. Birisi tekdüze bir sesle konuşuyordu:

"Silâhların ve meşalelerin arasında parıldıyorlardı. Güzel, süssüz, insanı uykusundan eden el değmemiş bir güzellik. Daha ne istiyorsun? Bilmiyorum bu kayıtsızlık, bu gölgeler, meşaleler, çığlıklar ve sessizlik..."

Öteki yavaşça daha düşük bir oktavla yanıtladı:

"Onunla konuşmak istedim, ama sesim çıkmadı. Uzun süre şaşırmış durumda, hareketsiz kaldım, onun görüntüsünden kurtulmak istedim, boşuna. Hep gözlerimin önündeydi, konuşacağımı sanıyordum, benim yüzümden akan gözyaşlarını bile seviyordum..."

Oyuncular garip abartılı hareketlerle sahnede konuşurlarken Sainte Colombe yine Marais'nin kulağına fısıldıyordu.

"Görüyor musun, bak bir cümle nasıl böyle tumturaklı söylenebiliyor. Müzik de böyle, bir bakıma bir insan dilidir."

Oyun salonundan çıktılar. Kar dinmişti, ama yine de diz boyundaydı. Gecenin karanlığında ne bir yıldız ne de ayışığı vardı. Elinde

---

1. *Jeu de paume:* Bir tür top oyunu; tenisin atası. (Yay.)

meşaleyle bir adam geçti, onun ardından gittiler. Kar, hâlâ serpiştiriyordu.

Mösyö de Sainte Colombe öğrencisini kolundan tutarak durdurdu: Önlerinde küçük bir çocuk donunu indirmiş, karın üstünde delik açarak aynı noktaya işiyordu. Karı oyan sıcak sidiğin sesi, yavaş yavaş eriyen kar kristallerinin gürültüsüne karışıyordu. Sainte Colombe bir kez daha parmağını dudaklarına götürdü:

"Süslemelerdeki kesiklikleri gördünüz, değil mi?" dedi.

– Hem de kromatik bir inişti bu, diye karşılık verdi Mösyö Marin Marais.

Mösyö de Sainte Colombe omuzlarını silkti.

"Sizin mezarınıza da ben kromatik bir iniş yapacağım Mösyö," dedi.

Gerçekten de yıllar sonra yaptı bunu. Mösyö Marais ekledi:

"Belki de gerçek müzik sessizlikte oluşur, ne dersiniz?"

– Hayır, dedi Mösyö de Sainte Colombe. Yün başlığını başına örterken tutsun diye şapkasını da üzerine oturttu. Bacaklarına değen kılıcının kayışının yerini değiştirip, kolunun altında pastaları sımsıkı tutarak arkasını döndü, duvara karşı işedi. Yeniden Mösyö Marais'ye dönüp:

"Gece bir hayli ilerledi. Ayaklarım üşüdü. Ben sizden ayrılıyorum," dedi.

Ve düşünmeden onu oracıkta bıraktı.

13. BÖLÜM

İlkbaharın ilk günleriydi. Kulübenin dışına çıkartıyordu usta çırağını. İkisi de viyolaları ellerinde, çiseleyen yağmurun altında, tek söz etmeden, bahçeyi geçip gürültüyle eve girdiler. Kızlarına seslendi Mösyö de Sainte Colombe. Öfkeli bir hali vardı.

"Haydi, Mösyö. Gelin. Kulaklarımızı şenlendirelim," dedi.

Toinette koşa koşa merdivenleri indi. Balkon kapısının yanına oturdu. Madeleine, bacaklarının arasına viyolasını yerleştirip akord yapan, bir yandan da kilisede kralın huzurunda çaldığını söyleyen Marin Marais'nin yanağına bir öpücük kondurdu. Madeleine'in bakışları ciddileşti. Hava kırılmak üzere olan bir keman teli gibi gergindi. Madeleine viyolasının üstündeki yağmur damlalarını önlüğüyle kurularken Marin Marais kulağına fısıldamaya devam etti:

"Dün kilisede kralın huzurunda çaldığım için kızgın olmalı."

Mösyö de Sainte Colombe'un yüzü daha da karıştı. Toinette gözüyle işaret etti. Buna hiç aldırmayan Marin Marais, Madeleine'e kraliçenin ayaklarının altına kömürlü bir ısıtıcı koyduklarını anlatıyordu. Isıtıcı...

"Çalınız!" dedi Mösyö de Saint Colombe.

– Bak, Madeleine. Viyolamın alt tarafını yaktım. Muhafızlardan biri viyolanın yandığını görmüş, mızrağıyla işaret etti bana. Yanmadı, ama yani tamamen yanmadı, ama karardı...

İki el birden tahta masanın üstüne büyük bir şiddetle indi. Hepsi sıçradılar. Mösyö de Sainte Colombe öfkeyle kükredi:

"Çalınız!"

Madeleine bak! diyordu yine Marin.

– Çal! dedi Toinette.

Sainte Colombe salonu boydan boya geçti, ellerinden çalgıyı kaptı.

"Hayır!" diye bağırdı viyolasını elinden almak için ayağa kalkan Marin. Mösyö de Sainte Colombe artık kendini tutamıyordu. Viyolayı havada sallayıp duruyordu. Marin Marais çalgısını geri almak için kollarını uzatmış, kötü bir şey yapmasına engel olmak için odanın ortasında onun ardından koşuyordu. "Yapmayın! Yapmayın!" diye bağırıyordu bir yandan da. Madeleine, korkudan donakalmış, ellerinin arasındaki önlüğünü büküp duruyordu. Toinette ayağa kalkmış, onların peşinden koşuyordu.

Sainte Colombe ocağa yaklaştı, viyolayı havaya kaldırıp şöminenin taş davlumbazının üstünde parçaladı. Yukarıda asılı duran ayna bu darbeden parçalanıverdi. Marin Marais diz çökmüş uluyordu. Mösyö de Sainte Colombe viyolanın kalan parçasını yere atmış, huni biçimli çizmeleriyle üstünde tepiniyordu. Toinette babasının adını haykırarak hırkasından çekiştiriyor-

du. Bir süre sonra dördü de sustular. Devinimsiz ve şaşkın kalakaldılar. Hiçbir şey anlamaksızın ortadaki talana bakıyorlardı. Mösyö de Sainte Colombe yüzü solmuş, başı önünde, ellerine dikmişti gözlerini. Acıdan ah, of çekip içini boşaltmak istiyordu, ama başaramıyordu.

Toinette babasına sarılmış hıçkırarak, "Babacığım, babacığım!" diye inliyordu.

Soluksuz kalıp boğulan biri gibi ah çekerek parmaklarını kımıldatıp duruyordu. Mösyö de Sainte Colombe. Sonunda odadan çıktı. Mösyö Marais, yanına diz çökmüş tir tir titreyen Madeleine'in kollarında ağlıyordu. Mösyö de Sainte Colombe elinde bağını çözmekte olduğu bir para kesesiyle döndü. İçindeki Louis altınlarını saydı, yaklaştı, keseyi Marin Marais'nin ayaklarının dibine attı ve uzaklaştı. Genç adam ayağa kalkıp arkasından bağırdı:

"Mösyö, yaptığınız şeyin nedenini açıklayabilir miydiniz?"

Mösyö de Sainte Colombe geri dönüp sakin sakin konuştu:

"Mösyö bir çalgı nedir bilir misiniz? Çalgı aleti müzik demek değildir. Kralın önünde soytarılık etmek için bir sirk atı alacak kadar paranız var artık."

Ayağa kalkmaya çalışan Madeleine, koluna kapanmış ağlamasını sürdürüyordu. Hıçkırıklardan sırtı sarsılıyordu. İkisinin arasında dizlerinin üstünde oturmuş kalmıştı.

"Dinleyin, Mösyö, kızımın acılı hıçkırıkları-

nı dinleyin: Bunlar sizin gamlarınızdan daha gerçek müzik parçalarıdır. Buradan hemen gidin Mösyö, siz tam bir soytarısınız. Kafanızın üstünde tabaklar parçalanıyor, siz yine de dengenizi kaybetmiyorsunuz, siz sıradan bir müzisyensiniz. Bir erik ya da bir mayısböceği kadar müzisyensiniz. Versailles'da çalmalıydınız, yani Pont-Neuf Köprüsünün üstünde demek istiyorum, hem size içki parası da atarlardı."

Mösyö de Sainte Colombe ardından kapıyı çarpıp çıktı. Mösyö Marais de hemen onun peşinden koştu. Kapılar çarpılıp durdu.

Madeleine arkasından koşup yolda yakaladı onu. Yağmur dinmişti. Omuzlarından tuttu. Genç adam ağlıyordu.

"Babamın bana öğrettiği her şeyi size öğreteceğim," dedi.

- Babanız hem kötü, hem de çılgının biri, dedi Marin Marais.

- Hayır.

Sessiz sessiz hayır diyordu başıyla da. Bir kez daha:

"Hayır," dedi Madeleine.

Gözyaşlarını tutamadığını gördü, elleriyle birini sildi. Yağmurun altında kendi ellerine değen Marin'in çıplak ellerinin ayrımına vardı. Madeleine parmaklarını uzattı. Birbirlerine dokundular, sarsıldılar. Sonra ellerini simsıkı kavuşturup karınlarını, dudaklarını birbirlerine yaklaştırdılar, öpüştüler.

14. BÖLÜM

Marin Marais gizliden gizliye Mösyö de Sainte Colombe'un evine geliyordu. Madeleine babasının kendisine öğrettiği tüm incelikleri viyola üzerinde ona gösteriyordu. Madeleine, Marais'nin karşısına geçip elini tuşun üstünde kolaylıkla gezdirebilmek için çalgıyı dizlerinin önüne doğru yerleştirerek yayın rahatça hareket etmesini sağlamak amacıyla sağ kolunun üst kısmını ve dirseğini ona göre ayarladıktan sonra tekrarlar yaptırıyordu. Böylece birbirlerine değiyorlardı. Sonra karanlık köşelerde öpüşüyorlardı. Birbirlerini sevdiler. Kimi zaman da hangi süslemeleri yaptığını işitmek, ne gibi oyunlar geliştirdiğini ve hangi akordları yeğlediğini öğrenmek için Sainte Colombe'un kulübesinin altına saklanıyorlardı.

1676 yazında yirmi yaşına bastığında Mösyö Marais, Madmazel de Sainte Colombe'a 'kralın müzikçisi' olarak saraya kabul edildiğini müjdeledi. Bahçedeydiler; genç kız onu yaşlı dut ağacının alçak dalları arasında kurulmuş olan tahta kulübenin altına doğru itiyordu. Kendi uyguladığı tüm becerileri ona öğretmişti.

Günün birinde, Marin Marais kulübenin altında pusuya yatmışken, soğuk algınlığı yüzünden birkaç kez gürültülü bir biçimde aksırınca

olan oldu. Mösyö de Sainte Colombe yağmurun altında dışarı çıkıp ıslak toprağın üstünde çömelmiş genç adamı görünce tekmeler savurmaya ve adamlarını çağırmaya başladı. Ayaklarına dizlerine vura vura yaraladığı genç adamı yerinden çıkarttırarak yakasına yapıştı, en yakınındaki uşağa gidip kırbacını getirmesini söyledi. Madeleine de Sainte Colombe araya girdi. Marin'i sevdiğini söyledi babasına, sonunda sakinleştirdi onu, şiddetli fırtına bulutları çabucak dindi, bez koltukları bahçeye çıkartıp oturdular.

"Artık sizi görmek istemiyorum, Mösyö. Bu son olsun," dedi Sainte Colombe.

- Beni bir daha hiç görmeyeceksiniz.

- Büyük kızımla evlenmek istiyor musunuz?

- Şimdilik söz veremem.

- Toinette şimdi 'luth'çunun evinde, geç dönecek, dedi, Madeleine yüzünü çevirerek.

Babasının büyük bez koltuğuna dayanmış olan genç kız gelip Marin Marais'nin yanına, otların üstüne oturdu. Otlar neredeyse kurumuştu, çayır kokuyordu. Babası söğüt ağaçlarının ardından yeşil ormanları seyre dalmıştı. Kendisine doğru yavaşça uzanan Marin'in eline baktı. Marin parmaklarını Madeleine'in göğsünün üstüne koydu, sonra ağır ağır karnına kaydırdı. Genç kız bacaklarını sıktı, zevkten titriyordu. Mösyö de Sainte Colombe onları görmüyordu, konuşmakla meşguldü.

"Size kızımı verip vermeyeceğimi bilemiyo-

rum. Kuşkusuz iyi bir yer bulmuşsunuz kendinize. Sarayda yaşıyorsunuz, kral, zevklerine uygun melodilerinizden hoşlanıyor. Bence yüz odalı büyük bir sarayda ya da bir dut ağacının üstünde sallanan bir kulübede sanatını icra etmek pek önemli değil. Benim için sanattan daha yüce, parmaklardan, kulaktan, buluşlardan daha önemli bir şey var: Benim sürdürdüğüm bu tutku dolu yaşam.

– Tutkulu bir yaşam mı sürdürüyorsunuz siz? diye sordu Marin Marais.

– Baba, gerçekten tutkulu bir yaşamınız mı var sizin?

Madeleine ve Marin aynı anda konuşmuşlar, aynı anda yaşlı müzisyenin yüzüne bakmışlardı.

"Mösyö, sizin görünür bir kralın hoşuna gittiğiniz apaçık ortada. Hoşa gitmek bana göre değil. Yemin ederim size, ben görünmez bir şeyin peşindeyim."

– Bilmece gibi konuşuyorsunuz. Söylemek istediğinizi hiçbir zaman anlayamayacağım galiba.

– İşte bu yüzden benim taşlarla, otlarla kaplı alçakgönüllü yolumun üstüne çıkmanızdan hoşlanmıyordum. Ben gömütler evrenine aittim. Siz usta besteler yayınlıyorsunuz, benden çaldığınız süslemeleri ve parmak basışlarını bu bestelere beceriklice ekliyorsunuz. Ama bunlar ancak kâğıdın üstündeki siyah beyaz notalardır!

Marin Marais dudaklarının üstündeki kan

izlerini mendiliyle silerken, ansızın ustasına doğru eğildi.

"Mösyö uzun zamandan beri size bir soru sormak istiyordum."

- Evet.

- Çaldığınız besteleri neden yayınlamıyorsunuz?

- Ah! Çocuklarım, ben beste yapmıyorum! Hiçbir zaman hiçbir şey yazmadım. Bunlar çoğunlukla geçmişteki bir adı ve bir zamanlar yaşadığım zevkleri anımsayarak uydurduğum kutsal su kapları, su mercimekleri, yaban karanfilleri ve capcanlı minik tırtıllardan aldığım esinlerdir.

- Ama sizin su mercimeklerinizin, tırtıllarınızın müzik neresinde?

- Ben yayımı çekince, hayat dolu yüreğimin küçücük bir parçasıdır kanattığım. Benim yapmakta olduğum şey, içinde hiçbir günün boşa geçmediği sıkıdüzen bir yaşamdan başka bir şey değildir. Ben yazgımı yerine getiriyorum.

15. BÖLÜM

Bir yandan dinsizler[1] işkenceye uğrarken, bir yandan Port-Royal'li efendiler firardaydılar. Bunlar da daha önceleri işkence görmüş püritenlerin[2] yapmış oldukları gibi Amerika'da bir ada satın alıp oraya yerleşmeyi tasarlamışlardı. Mösyö de Sainte Colombe, Mösyö de Bures ile dostluk bağlarını koparmamıştı. Mösyö Coustel, Keşişlerin[3] alçalmayı, 'efendi' sözcüğünü 'aziz' sözcüğüne yeğleyecek kadar ileri götürdüklerini söylüyordu. Sainte Dominique-d'Enfer Sokağında çocuklar bile birbirlerine 'efendi' diyorlardı, senli benli konuşmak yoktu artık. Bazan bu efendilerden biri, kendilerinden birisinin ölüm töreninde ya da Ténèbres ayininde çalması için ona araba gönderirlerdi. Bu gibi durumlarda Mösyö de Sainte Colombe eşini ve onun ölümünden önceki olayları düşünmekten kendini alamıyordu. Hiçbir şeyin azaltamayacağı bir aşk yaşıyordu. Aynı sevgiyi, aynı ayrılığı, aynı geceyi ve hatta aynı soğuğu yaşıyormuş gibi geliyordu ona. Kutsal bir çarşamba günü, Madam de Pont-Carré'nin konağının kilisesinde yapılan

1. *Libertins:* Dinsizler, inançsızlar. (Yay.)
2. *Puriten (Puritain):* Çok sofu, tutucu, her türlü yeniliğe karşı kaderci Hıristiyan. (Yay.)
3. *Keşişler (solitaires):* XVII. yüzyılda Port-Royal'li efendilere verilen ad. (Yay.)

Ténèbres ayininde çaldıktan sonra gitmeye hazırlanıyordu. Yan taraftaki dar yolda hasır bir taraftaki dar yolda hasır bir sandalyede oturmuştu. Viyolasını kılıfının içine yerleştirmiş, yanına koymuştu. Orgcu ve iki rahibe bilmediği yeni bir parçayı yorumluyorlardı, güzel bir parçaydı. Kafasını sağ tarafa çevirdi: Karısı yanıbaşındaydı. Başını önüne eğdi. Karısı gülümsedi, elini biraz kaldırdı; elinde parmaksız siyah eldivenler ve yüzükler vardı.

"Dönme zamanı geldi," dedi karısı.

Kalktı, viyolasını aldı, mor giysili ermiş heykellerinin sıra sıra dizildiği ağaçlıklı yolun gölgeliğinde karısının peşinden gitti.

Sokağa, arabanın yanına gelince kapıyı açtı, basamağı indirdi, viyolası elinde karısının arkasından arabaya girdi. Arabacıya hareket etmesini söyledi. Yanıbaşında karısının giysisinin tatlı dokunuşunu hissetti. Geçmişte kendisini ne kadar çok sevdiğini yeterince kanıtlayıp kanıtlamadığını sordu ona.

"Aşkınızı kanıtladığınızı anımsıyorum, ama biraz boşboğaz bir biçimde ifade ettiğiniz olduysa da bundan incindiğimi söyleyemem," dedi.

- Bu pek seyrekti değil mi?

- Sık sık yinelense bile azdı bu, dostum, çoğu zaman da söze dökülmeden kalırdı. Ne kadar çok severdim sizi! Hem de şeftali ezmesi teklif edecek kadar çok seviyorum hâlâ sizi!

Araba durdu. Evin önüne gelmişlerdi bile. Arabadan çıktı, inebilmesi için karısına elini

uzattı.

"Yapamam," dedi karısı.

Acı çekiyormuş gibi görünmesi Madam de Sainte Colombe'a elini ona doğru uzatma isteği verdi.

"Pek iyi görünmüyorsunuz," dedi karısı. Kılıfın içindeki viyolayı alıp yere koydu Sainte Colombe. Basamağa oturup ağladı.

Karısı da inmişti. Çabucak yerinden kalktı, giriş kapısını açtı. Kaldırım taşıyla döşenmiş avluyu geçip basamakları ağır ağır çıktıktan sonra salona girdiler, viyolasını şöminenin taşına dayadı.

"Üzüntümü anlatamam. Bana böyle sitem etmekte haklısınız. Söylemek istediklerimi hiçbir zaman sözle anlatamam, nasıl söyleyeceğimi bir türlü bilemiyorum..." diyordu.

Arka bahçeye ve parmaklıklara bakan kapıyı itti. Çimenlerin üstünde yürümeye başladılar. Parmağıyla kulübeyi gösterip,

"İşte ben bu kulübede konuşurum!" dedi.

Yeniden sessiz sessiz ağlamaya başladı. Kayığa kadar yürüdüler. O, beyaz kayığı kıyıya yakın tutmaya çalışırken Madam de Sainte Colombe bindi. Kayığın nemli tabanına basabilmek için eteklerini biraz yukarı toplamıştı. Mösyö de Sainte Colombe doğruldu. Gözleri yarı kapalıydı. Kayığın gözden kaybolduğunu görmedi bile. Bir süre sonra gözyaşları yanaklarına doğru süzülürken, sözlerine kaldığı yerden devam etti:

"Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum, Madam. On iki yıl geçti aradan, ama yatağımızın çarşafları hâlâ sıcak."

16. BÖLÜM

Mösyö Marais'nin ziyaretleri daha seyrekleşti. Madeleine onunla ya Versailles'da ya da Vauboyen'de bir han odasında buluşuyor, sevişiyorlardı. Madeleine'in gizlisi saklısı yoktu ondan. Babasının dünyada yapılabilecek en iyi besteleri yaptığını ve bunları hiç kimseye dinletmeye razı olmadığını söyledi ona. 'Gözyaşları' ve 'Charon Kayığı' adlı besteler yapmıştı.

Bir defasında çok korktular. Evdeydiler, Marin Marais dut ağacının altına süzülerek Madeleine'in kendisine sözünü ettiği parçaları dinleyebilmek için eve gelmişti. Madeleine salonda ayaktaydı. Marin oturuyordu, ona doğru yaklaştı. Göğüslerini tam yüzüne doğru uzattı. Giysisinin üst tarafını açıp iç çamaşırını sıyırdı. Göğüsleri ortaya çıktı. Marin Marais yüzünü göğüslerinin arasına bastırdı.

"Manon!" diye bağırdı Mösyö de Sainte Colombe.

Marin Marais en yakın pencerenin köşesine saklandı çabucak. Madeleine sapsarı kesildi, hemen iç gömleğini kapatmaya çalıştı.

"Evet, baba."

– Üçlü ve beşli gam çalışmaları yapmamız gerek.

– Peki, baba.

Mösyö de Sainte Colombe içeri girdi. Ama Marin Marais'yi görmedi. Kızıyla birlikte çıktılar. Uzaktan akord yaptıklarını duyunca, Marin Marais saklandığı köşeden çıktı, bahçeden geçip gizlice evden uzaklaşmak istedi. Parmaklıklara dayanmış bahçeyi seyreden Toinette ile karşılaştı. Toinette onu kolundan yakalayıp durdurdu.

"Söyle bakalım, beni nasıl buluyorsun?"

Tıpkı biraz önce ablasının yaptığı gibi o da göğüslerini uzattı. Marin Marais gülümsedi, onu öptü ve sonra çabucak sıvışıp gitti.

17. BÖLÜM

Bundan bir süre sonra, bir yaz günü Guignotte, Madeleine ve Toinette, ermiş heykellerinin tozlarını almak, örümcek ağlarını temizlemek, yerleri yıkamak, sandalyeleri, sıraları silip süpürmek, sunağa çiçekler koymak için kiliseye gitmeyi kararlaştırmışlardı. Marin Marais de onlarla birlikte gitti. Kürsüye çıktı, orgda bir parça çalmaya başladı. Aşağıda bir bezle taşları ve sunağın çevresindeki merdivenleri silen Toinette'i seyrediyordu. Kız ona el salladı. Genç adam indi. İçerisi çok sıcaktı. El ele tutuşup ayin eşyalarının konulduğu yerin kapısından çıkarak koşa koşa mezarlığı geçtiler, alçak duvarın üstünden atlayıp ormanın sınırındaki çalılıklara ulaştılar.

Toinette soluk soluğa kalmıştı. Giysisinin yakasından terden parıldayan göğüslerinin üst kısmı görünüyordu. Gözleri parıldıyordu. Göğüslerini öne uzattı.

"Terden giysimin yakası sırılsıklam oldu," dedi.

– Göğüsleriniz ablanızınkilerden daha büyük.

Kızın göğüslerine bakıyordu. Dudaklarını yaklaştırmak istedi önce, kollarından tuttu, sonra bir an bırakıp gitmeyi düşündü. Şaşırmış gi-

biydi.

"Karnım sıcacık," dedi, ellerini alıp kendi ellerinin arasında tutarak, kendine doğru çekti genç adamı.

"Ablanız..." diye mırıldandı, ama kollarına almaktan da geri kalmadı genç kızı. Birbirlerine sarıldılar iyice. Genç adam kızın gözlerini öpüyordu, gömleğini açtı.

"Soyunun ve beni alın," dedi genç kız ona.

Henüz küçücük bir kız çocuğuydu. Üsteledi:

"Beni de soyun! Siz de soyunun haydi!"

Gövdesi bir kadın gövdesi gibi yusyuvarlak ve topluydu. Birbirlerinin olduktan sonra, çıplak bedenine gömleğini geçirmeden önce, bir ara, batan günün solgun ışığıyla aydınlanan iri göğüsleri ve dökülmüş yaprakların üzerinde beliren kalçalarıyla dünyanın en güzel kadını olarak göründü delikanlıya.

"Utanç duymuyorum," dedi genç kız.

- Bense utanıyorum.

- Ben istedim.

Giysisinin iplerini bağlamasına yardım etti genç adam. Öteki, kollarını kaldırıp havada bükülü tutuyordu. Genç adam belini iplerle sıkıyordu. İç gömleğinin altına hiçbir şey giymemişti. Şöyle söyledi:

"Üstelik, şimdi Madeleine zayıflayacak."

18. BÖLÜM

Madeleine'in odasında yarı çıplaktılar. Marin Marais sırtını yatağa dayayıp konuşmaya başladı:

"Artık sizden ayrılıyorum. İçimde size yarayacak hiçbir şeyim olmadığını gördünüz."

Genç kız ellerini tuttu, yüzünü Marin Marais'nin ellerine gömüp yavaş yavaş ağlamaya başladı. Genç adam içini çekti. Poturunu bağlamak için asılınca yatak perdesini tutan kuşak yere düştü. Genç kız sevgilisinin elinden potur bağını aldı, dudaklarına götürüp öptü.

"Gözyaşlarınız çok tatlı ve içimi parçalıyor. Sizi bırakmak zorundayım, çünkü göğüsleriniz artık düşlerimi süslemiyor. Başka yüzler tanıdım artık. Yüreklerimiz susamıştı. Ruhumuz durup dinlenmek bilmiyor. Yaşam acımasız olduğu ölçüde güzeldir, tıpkı kurbanlarımız gibi."

Genç kadın susuyor, bağcıklarla oynuyor, karnını okşuyor, adama bakmıyordu. Birdenbire başını kaldırdı, yüzü kıpkırmızı, gözlerinin içine bakarak ona fısıldadı:

"Konuşmayı bırak ve defol!"

19. BÖLÜM

Madmazel de Sainte Colombe hastalandı, öylesine zayıfladı, öylesine güçsüz kaldı ki sonunda yatağa düştü. Hamileydi. Marin Marais onun hakkında bir şey sormaya cesaret edemiyordu, ama bir gün la Bièvre'in yukarılarındaki çamaşırhanenin ötesinde bir yerlerde Toinette ile buluşmayı kararlaştırmışlardı. Atına kuru ot veriyor, Madeleine'in hamileliği konusunda bilgi ediniyordu. Ölü bir oğlan çocuğu doğurduğunu öğrendi. Toinette'e ablasına iletmesi için bir paket verdi: Babasına yaptırttığı sarı dana derisinden bağcıklı bir çift patik vardı içinde. Madeleine bunları ocağa atıp yakmak istedi, Toinette engel oldu. Madeleine sağlığına kavuştu. Ermişlerin ruhuna dualar okudu. Bir süre sonra genç adam gelmez oldu.

1675 yılında Mösyö Lully ile beste çalışıyordu. 1679'da Caignet öldü. Marin Marais yirmi üç yaşındayken ilk hocasının yerine resmen kralın hizmetine girdi. Mösyö Lully'nin yanında da orkestra şefliğini üstlendi. Operalar besteledi. Catherine d'Amicourt ile evlendi, on dokuz çocuğu oldu. Port-Royal ölülerinin gömüldükleri yerin açıldığı yıl (O yıl, kral, duvarların yıkılıp Mösyö Hamon ve Mösyö Racine'in cesetlerinin topraktan çıkarılıp köpeklere atılması için yazı-

lı emir çıkartmıştı.) 'Düş Gören Kız'ı yeniden ele aldı.

1686 yılında, Saint-Eustache Kilisesi yakınlarında, Jour Sokağında oturuyordu. Toinette, Cité'de babası gibi lavta yapıp satan Mösyö Pardoux'nun oğluyla evlendi, beş çocukları oldu.

20. BÖLÜM

Eşinin yanına geldiğini dokuzuncu kez hissettiğinde ilkbahardı. 1679 Haziranında yapılan büyük kıyım sırasında. Müzik masasının üstüne yine şarap ve pasta tabağını koymuştu. Kulübesinde çalıyordu. Ansızın kesti ve ona şöyle dedi:

"Öldükten sonra buraya nasıl gelebiliyorsunuz? Kayığım nerede? Sizi görünce akan gözyaşlarım nerede? Yoksa bir düş müsünüz siz? Yoksa deli miyim ben?"

– Kaygılanmayın. Kayığınız ırmakta çoktan çürüdü. Öteki dünya da sizin kayığınız gibidir, su geçirebilir, hatta daha fazla.

– Acı çekiyorum Madam, size dokunamamaktan.

– Rüzgâra dokunabiliyor musunuz ki, Mösyö?

Ölüler gibi yavaş yavaş konuşuyordu. Ekledi:

"Rüzgâr gibi olduğunuzda aci çekilmez mi sanıyorsunuz? Kimi zaman bu esinti sizin müzik kırıntılarınızı bize ulaştırır. Bizim görüntülerimizden kesitleri de ışıklar size yansıtır."

Yine sustu. Kocasının viyolanın kırmızı tahtasının üstünde duran ellerine bakıyordu.

"Konuşmasını bir türlü beceremezsiniz!" dedi. "Ne söylemek istiyorsanız çalın."

- Siz böyle susmuş neye bakıyordunuz?

- Çalın siz! Viyolanın üzerindeki yaşlanmış ellerinizi seyrediyordum.

Dondu kaldı. Önce karısına, sonra hayatında ilk kez görüyormuş gibi ya da en azından o an'a kadar hiç dikkat etmediği, buruşuk, sapsarı, gerçekten de bir deri bir kemik kalmış ellerine bakakaldı. Ellerini önüne koydu. Ölümle damgalanmış gibiydiler, mutluluk duydu bundan. Bu yaşlılık izleri karısına ve onun bulunduğu yere yaklaştırıyordu adamı. Duyduğu sevinçle yüreği ölesiye çarpıyor, parmakları titriyordu.

"Ellerim, diyordu. Ellerimden söz ediyorsunuz!"

21. BÖLÜM

Güneş henüz batmıştı. Gökyüzü yağmur bulutlarıyla kaplıydı, hava kararmıştı, nemliydi ve yakınlarda sağanak bekleniyordu. La Bièvres'i izledi. Uzaktan evi ve küçük kulesini gördü, etrafını çevreleyen yüksek duvarlara çarptı. Uzaklardan, zaman zaman, hocasının viyolasının sesini duyuyordu. Heyecanlandı. Nehrin kabarmasıyla çıplak kalmış bir ağacın kökünü elinde tutarak kıyıya kadar duvarı izledi, duvarın çevresini dolaşıp Sainte Colombe'lara ait olan kıyının aşağı yamacına ulaştı. Büyük söğütten geriye yalnızca gövdesi kalmıştı. Kayık da yoktu artık kıyıda. "Söğüt parçalanmış, kayık batmış. Şimdi kuşkusuz anne olan kızları sevmiştim bir zamanlar. Güzelliklerini ilk ben keşfetmiştim," dedi kendi kendine. Bacaklarının etrafında dolaşıp duran tavukları, kazları görmedi bile: Madeleine herhalde artık burada oturmuyordu. Bir zamanlar, akşam olunca bunları kümeslerine o sokardı, gece boyu bağırıp çağrışmaları ve hırıltıları duyulurdu.

Duvarın gölgesinden içeri süzüldü, viyolanın sesinin geldiği yöne doğru ilerleyerek, hocasının kulübesine yaklaştı, yağmurluğuna iyice sarınarak, kulağını duvara dayadı. Duydukları arpej yapılmış sızlanmalardı. Bir zamanlar genç

Couperin'in Saint-Gervais orglarında çaldığı havalara benziyorlardı. Pencerenin aralığından dışarıya mum ışığı süzülüyordu. Sonra viyolanın çınlaması durunca, hocasının, yanıtlarını pek iyi duyamadığı biriyle konuştuğunu işitti.

"Ellerim diyordu. Ellerimden söz ediyorsunuz," diyordu.

Ve sonra:

"Böyle susmuş nereye bakıyordunuz?" dedi.

Bir saat sonra Mösyö Marais geldiği çetin yoldan geri döndü.

22. BÖLÜM

1684 yılının kışında buzların ağırlığına dayanamayan bir söğüt ağacı kırılmış, nehrin kıyısını göçürmüştü. Dalların arasından ormandaki oduncunun evi görünüyordu. Mösyö de Sainte Colombe kızı Madeleine'in hastalığıyla aynı zamana rastladığından, söğüdün parçalanmasından dolayı çok duygulanmıştı. Büyük kızının yatağının başına gidip oturuyordu. Acı çekiyordu, aranıyor, ona söyleyecek hiçbir şey bulamıyordu. Yaşlı elleriyle kızının kemikli yüzünü okşuyordu. Bir akşam bu ziyaretlerin birinde, Madeleine babasından Mösyö Marais'nin kendisini sevdiği günlerde bestelediği 'Düş Gören Kız'ı çalmasını istedi. Mösyö de Sainte Colombe reddetti, son derece öfkelenerek odayı terk etti. Yine de aradan fazla zaman geçmeden Mösyö de Sainte Colombe adaya, Mösyö Pardoux'nun atölyesine Toinette'i görmeye gitti ve ondan Mösyö Marais'ye haber ulaştırmasını istedi. Bu yüzden çok üzüntü çekti. On ay boyunca yalnız ağzını açmamakla kalmayıp viyolasına elini bile sürmedi. İlk kez böyle bir tiksinti duyuyordu. Guignotte da ölmüştü. Onu hiçbir zaman kullanmaya kalkmamıştı, ne de sırtına dökülmüş saçlarına dokunmuştu; buna can atmasına karşın. Artık hiç kimse piposunu ve şarap testisini hazırlamı-

yordu. Uşaklarına çatı katına yatmaya gidebileceklerini ya da kâğıt oynayabileceklerini söylüyordu. Kulübesinde masanın yanına oturup mum ışığında yalnız kalmayı yeğliyordu. Hiçbir şey okumuyordu. Kırmızı maroken kaplı defterini açmıyordu bile. Öğrencilerini yüzlerine bile bakmadan, kılı kıpırdamadan kabul ediyordu, öyle ki artık onlara müzik çalışmak için bir daha zahmet edip gelmemelerini söylemek gerekmişti.

İşte bu sıralarda, Mösyö Marais geceleyin geç saatlerde geliyor, kulağını tahta duvara dayayıp ses çıkarmadan sessizliği dinliyordu.

23. BÖLÜM

Bir öğle sonu, Toinette ve Luc Pardoux, Versailles'de görevli olan Mösyö Marais'yi görmeye gittiler: Madeleine de Sainte Colombe'un çiçek hastalığı yüzünden aniden ateşi yükselmişti. Öleceğinden korkuyorlardı. Bir nöbetçi, saray müzikçisine Toinette diye birinin kendisini dışarıda beklediğini haber verdi.

Dantelli giysileri, kırmızılı ve yaldızlı burmalı topuklarıyla şaşırmış bir halde içeri girdi Marin Marais. Somurtuyordu. Hâlâ elinde tuttuğu pusulayı göstererek asla gidemeyeceğini söylemekle söze başladı. Sonra Madeleine'in yaşını sordu. Kralın rahmetli olduğu yıl doğmuştu. Yani otuz dokuz yaşındaydı. Toinette kızkardeşinin kırk yaşını geçip de hâlâ evlenmemiş bir kız olması fikrine katlanamadığını söyledi. Kocası, yani Mösyö Pardoux'nun oğlu ise Madeleine'in aklını kaçırdığını düşünüyordu. Önce kepek ekmeği yemekle başlamış, sonra hiç et yememeye kadar götürmüştü işi. Şimdi Guignotte'un yerine gelen kadın onu kaşıkla besliyordu. Mösyö de Sainte Colombe yaşamını sürdürebilmesi için ona şeftali şurubu içirmeyi kafasına koymuştu. Karısına çektiğini ve tüm bunların kapristen başka bir şey olmadığını söylüyordu. Toinette, Mösyö de Sainte Colombe'un adını söylo-

yince Mösyö Marais elini gözlerine götürdü. Madeleine yediğini çıkarıyordu. Beyefendiler, çiçek hastalığının manastırdan ve ermişlikten ileri geldiğini savunuyorlardı. Buna karşılık olarak Madeleine de Sainte Colombe ermişliğin babasının işi olduğunu, manastırınsa la Bièvre kıyısındaki bu 'ev'den başka bir şey olmadığını söyledi; bu böyle bilinsin ve yeniden bu konuya dönülmesin, diye kesip attı. Biçimsizleşmesine gelince, bundan hiç yakınmıyordu; zaten devedikeni gibi zayıf ve gülünçtü: Bir zamanlar, üzüntüsünden bir deri bir kemik kaldığı göğüsleri fındık kadar küçüldüğü için, sevdiği erkek kendisini terk etmişti. Ayinlere de katılmaz olmuştu artık, bu olayda Mösyö de Bures ya da Mösyö Lancelot'nun etkilerini görmek istense de, bunlarla hiç ilgisi yoktu. Ama hep inançlı kaldı. Yıllar boyu kiliseye dua etmeye gitmişti. Kürsüye çıkar, koroyu ve sunağı çepeçevre saran kapakları seyreder, org çalardı. Çaldığı müziği Tanrıya ithaf ettiğini söylerdi.

Mösyö Marais, Mösyö de Sainte Colombe'un nasıl olduğunu sordu. Toinette iyi olduğunu, ama 'Düş Gören Kız'ı çalmak istemediğini söyledi. Altı ay öncesine kadar, Madeleine bahçeyi çapalıyor, çiçek tohumları ekiyordu. O zaman bile kiliseye gidecek kadar gücü yoktu. Düşmeden yürüyebildiği zamanlar, akşamleyin, ya alçakgönüllülükten ya da yemek yeme fikrinden hoşlanmadığından olacak, babasının sandalyesinin arkasında ayakta durup, ona yalnızca

kendisi hizmet etmek istiyordu. Mösyö Pardoux, geceleyin mumların aleviyle çıplak kollarını yaktığını karısına söylemiş olduğunu öne sürüyordu. Madeleine kollarının üst kısmındaki yaraları göstermişti Toinette'e. Uyku uyumuyordu, bu konuda tıpkı babası gibiydi. Babası, onun ayışığında, kümesin çevresinde gezinişini ya da otların üstünde dizüstü duruşunu seyrederdi gece boyunca.

24. BÖLÜM

Toinette sonunda Marin Marais'yi ikna edebildi. Karşılaşmasınlar diye babasına haber verdikten sonra eve getirdi onu. İçeri girdiğinde oda küflü ipek kokuyordu.

"Ne kadar gözkamaştırıcı giysileriniz var, Mösyö, kilo almışsınız;" dedi Madeleine de Sainte Colombe.

Hemen yanıt vermedi adam, bir tabure çekip yatağın yanına oturdu, tabure alçak gelmişti. Yatağın direğine kolunu dayayıp büyük bir sıkıntı içinde ayakta durmayı yeğledi. Mavi saten pantolonunun üst kesiminin çok dar olduğunu fark etti Madeleine: Hareket ettikçe, kalçalarına iyice oturuyor, karnının kıvrımlarını belli ediyor, erkeklik organının kabarıklığını ortaya çıkartıyordu.

"Versailles'dan kalkıp buraya kadar geldiğiniz için size minnettarım, bir zamanlar benim için bestelediğiniz ve yayınlattığınız parçayı çalar mısınız lütfen," dedi.

'Düş Gören Kız' söz konusuydu kuşkusuz. Madeleine ta gözlerinin içine bakıp;

"Evet. Nedenini siz bilirsiniz," dedi.

Sustu. Sessizce başını eğdi, sonra birdenbire Toinette'e dönüp Madeleine'in viyolasını getirmesini söyledi.

Toinette dışarı çıkınca,

"Yanaklarınız çökmüş. Gözleriniz içeri kaçmış, elleriniz ne kadar da zayıflamış!" dedi dehşet içinde.

- Sizin tarafınızdan fark edilmek çok hoş.

- Sesiniz eskisinden daha zayıf.

- Sizinki daha da yükselmiş.

- Üzgün olmasanız olmaz mı? Ne kadar da zayıflamışsınız.

- Acımın yeni olduğunu söyleyemem.

Marin Marais ellerini yataktan çekti. Pencere köşesinin karanlığında sırtı duvara dayanana dek geriledi. Alçak sesle konuşuyordu:

"Bana kırgın mısınız?"

- Evet, Marin.

"Bir zamanlar size yaptığım şey yüzünden bana hâlâ nefret duyuyor musunuz?"

- Yalnız size karşı değil, Mösyö! Kendime karşı da hınç duyuyorum. Önce sizin anınızla kendimi bir köşede kurumaya bıraktığım için, sonra yalnızca keder içinde yaşadığım için kendi kendime de kızgınım. Ben şimdi Tithon'un[1] kemiklerinden başka bir şey değilim!

Marin Marais gülümsedi. Kendisini hiçbir zaman fazla toplu bulmadığını, bir zamanlar ellerini kalçalarında gezdirdiğini, parmaklarını etrafında dolaştırdığını, birbirlerini anımsadığını

1. *Tithon (Tithonos):* Troir Kralı Laomedon'un oğlu. Çok yakışıklıymış. Ama fak Tanrıça Eos ona âşık olmuş ve onu kaçırmış. Onunla birleşip iki çocuk dünyaya gurmuş. Eos, tanrılardan sevgilisine ölümsüzlük bağışlamalarını istemiş, ama sonsuz gençlik istemeyi unutmuş. Bu nedenle Tithonos yaşlandıkça kötü çülmüş ve sonunda ağustosböceğine (ya da çekirgeye) dönüşmüş. (Yay.)

söyledi.

"Çok şakacısınız, dedi. Karınızın yerinde olmak isterdim!"

Madmazel de Sainte Colombe birdenbire yorganı kaldırdı. Mösyö Marais açılan yatağın perdesinden çabucak uzaklaştı. Yataktan inmeye çalışırken eteği açılmıştı, kalçaları ve cinsel organı göründü. Küçük bir çığlık atarak yalınayak yere bastı, iç gömleğinin kumaşını parmaklarının arasında tutarak konuştu:

"Bana karşı duyduğun sevgi şu gömleğimin kenarındaki kıvrım kadar bile değildi."

– Yalan söylüyorsun.

Sustular. Kemikli elini Marin Marais'nin kat kat kurdeleli bileğinin üzerine koydu.

"Çal lütfen," dedi.

Tekrar yatağına çıkmaya davrandı, ama yatak yüksekti. Zayıf kalçalarından iterek çıkmasına yardım etti adam. Küçük bir yastık kadar hafifti. Geri dönen Toinette'in elinden viyolayı aldı. Toinette perdenin bağını aradı, perdeyi çekip onları yalnız bıraktı. 'Düş Gören Kız'ı çalmaya koyuldu, Madeleine araya girdi, daha ağır çalmasını söyledi. Yeniden başladı. Alev ateş yanan gözleriyle çalmasını seyrediyordu. Gözlerini hiç kapatmadı. Çalarken gövdesinin tüm ayrıntılarını inceliyordu.

25. BÖLÜM

Güçlükle soluk alıyordu. Gözlerini camdan dışarıya çevirdi. Camı kaplayan hava kabarcıklarının arasından, kızkardeşinin arabaya binmesine yardım eden Marin Marais'yi gördü. Peşinden o da kırmızı ve yaldız burmalı topuğunu basamağa koydu, içeri girdi, yaldızlı kapıyı kapattı. Akşam olmak üzereydi. Madeleine yalınayak kalkıp bir şamdan aldı, giysi dolabını karıştırdı, emekleyerek, eskimiş, kurumuş bir sarı ayakkabı bulup çıkardı. Duvara dayanıp giysilerinin kumaşına tutunarak ayağa kalkmayı başardı, elinde şamdan ve ayakkabısı yatağa yaklaştı. Elindekileri başucundaki masaya bıraktı. Zorlukla soluk alıyordu, soluğunun dörtte üçü tükenmiş gibiydi. Bir yandan da mırıldanmaktan geri kalmıyordu:

"Ayakkabıcı olmak istemiyordu."

Durmadan bu tümceyi söylüyordu. Sırtını yatağa, karyolanın tahta arkalığına dayadı. Sarı ayakkabının uzun bağcıklarını yerlerinden çıkarıp şamdanın yanına koydu. Kayabilen bir düğüm yaptı, büyük bir özenle. Doğruldu, biraz önce Marin Marais'nin çekip üstüne oturduğu tabureyi aldı. Pencerenin en yakın kirişinin altına çekti. Yatağın perdesine tutunarak tırmandı, ipi yukarıda bulunan büyük çiviye beş altı kez

dolayıp tutturmayı başardı, kafasını düğümün içine geçirip sıktı. Tabureyi düşürmek için bir hayli zorlandı. Tepindi, tabure düşmeden önce uzun süre üstünde sallandı. Bacakları boşlukta kalınca, çığlık attı; ani bir sarsıntıyla dizleri sallandı.

26. BÖLÜM

Dünyanın bütün sabahları bir daha geri gelmez. Yıllar bir bir geride kaldı. Mösyö de Sainte Colombe yataktan kalkıp Mösyö Baugin'in yaptığı resmi eliyle okşayarak gömleğini sırtına geçirdi. Kulübesini temizlemek için çıktı. Yaşlı biriydi artık. Kendini asmadan önce, büyük kızının diktiği çiçeklerle, çalılarla konuşurdu. Sonra ocağı yakar, sütünü ateşe koyardı. Derin, iri bir tabak çıkarır, içinde lapasını hazırlardı.

Mösyö Marais yağmurdan kemiklerine kadar ıslandığı için kulübelerinin altında aksırıp suçüstü yakalandığı günden bu yana Mösyö de Sainte Colombe ile karşılaşmamıştı. Mösyö Marais onun dünyanın en güzel ezgilerini bildiğini ve bunları kendisine öğretmediğini hâlâ anımsıyordu. Arada bir Madeleine'in gizli tutulması koşuluyla kendisine fısıldadığı adları anımsayarak gecenin tam ortasında uyanıverirdi: 'Gözyaşları', 'Cehennemler', 'Enée'nin Gölgesi', 'Charon Kayığı' ve bir defacık olsun bunları dinlemeden yaşadığı için üzüntüsünden kahroluyordu. Mösyö de Sainte Colombe ne kendi bestelediklerini, ne de hocalarının öğrettiklerini asla yayınlamayacaktı besbelli. Mösyö Marais, hocası öldüğü zaman bu yapıtların ebediyen kaybolup gideceğini düşünerek acı çekiyordu. Yaşamın kendi-

sine neler getireceğini ve kendisini nelerin beklediğini bilemezdi. Çok geç olmadan bunları dinlemek istiyordu.

Versailles Sarayından ayrılıp yağmur kar dinlemeden gecenin bir vakti la Bièvre'e geliyordu. Eskiden yaptığı gibi, kişnediği duyulmasın diye atını Jouy yolundaki çamaşırhaneye bağlar, ıslak yolu izleyip kıyıdaki duvarın çevresini dolanarak nemli kulübenin altına kayıverirdi. Mösyö de Sainte Colombe ya bu ezgileri çalmazdı ya da Mösyö Marais'nin bilmediği havaları hiç yorumlamazdı. Daha doğrusu artık Mösyö de Sainte Colombe pek ender çalıyordu. Çoğu kez uzun uzun sessiz kalırdı. Bu sıralar kendi kendine konuştuğu da olurdu. Üç yıl boyunca hemen hemen her gece Mösyö Marais kulübenin altına geliyordu: "Acaba bu gece bu ezgileri çalacak mı? Acaba bu gece uygun mu?" diye sorardı kendi kendine.

27. BÖLÜM

Sonunda, 1689 yılının 23'üncü gecesi, dışarıda keskin bir soğuk, yerler buz tutmuş, rüzgâr gözleri, kulakları ısırıyor; Mösyö Marais çamaşırhaneye kadar atını dörtnala sürdü. Ay parıldıyordu. Gökyüzünde tek bir bulut bile yoktu. "Eh! dedi bu gece, hava açık, taptaze, gökyüzü daha soğuk, daha sonsuz, ay yuvarlak. Atımın tırnaklarının toprağa vuruşunu duyuyorum. Belki de bu gece."

Siyah paltosuna sımsıkı sarınarak soğukta yerine yerleşti. Soğuk öylesine keskindi ki, içine koyun postundan bir giysi giymişti. Belinden aşağısı da üşüyordu. Cinsel organı da büzüşmüş, donmuştu.

Gizlice dinledi. Buzlanmış tahtaya kulağını dayadığı için, kulağı da üşüyordu. Sainte Colombe viyolasının tellerini rastgele tıngırdatıp eğleniyordu. Yayıyla melankolik bir iki ezgi çaldı. Arada bir, sıklıkla yaptığı gibi müziği kesip konuşuyordu. Başka da bir şey yaptığı yoktu. Çaldıkları özensiz, yaşlı ve üzüntülü şeylerdi. Mösyö Marais sık sık kulağını ince uzun tahtalara dayıyor, Mösyö de Sainte Colombe'un durup durup söylediği sözcüklerin anlamlarını kavramaya çalışıyordu: Anlayamadı. Yalnızca birkaç anlamsız sözcük işitti, 'ezilmiş şeftali', 'kayık' gibi.

Mösyö de Sainte Colombe eskiden kızlarıyla konserlerinde çaldığı 'la Chaconne Dubois'yı çaldı. Mösyö Marais ana temayı tanıdı. Parça görkemli bir biçimde sona erdi. Sonra Mösyö de Sainte Colombe'un derin derin iç geçirdiğini ve çok alçak sesle sızlandığını duydu:

"Ah! şimdi, yalnızca yaşlanmış gölgelere sesleniyorum! Yerlerinden bile kıpırdanmayan! Ah! Keşke yeryüzünde benden başka müzikten anlayan biri olsaydı! Konuşabilseydik! Bildiklerimi ona anlatır, sonra gözüm kapalı ölebilirdim."

O zaman Mösyö Marais dışarıda soğuktan titreyerek içini çekti. Bir kez daha içini çekerek kulübenin kapısını tıkırdattı.

"Kim o gecenin sessizliğinde içini çeken?"

– Saraylardan kaçıp gerçek müzik arayan biri.

Mösyö de Sainte Colombe kim olduğunu hemen anladı ve sevindi. Öne doğru eğilip yayıyla kapıyı ittirip araladı. Zayıf bir ışık süzüldü dışarı, dolunayın ışığından daha zayıf. Marin Marais kapının aralığında büzülmüş duruyordu. Mösyö de Sainte Colombe ilerleyip yüzüne doğru bakarak sordu:

"Müzikte aradığınız nedir Mösyö?"

– Pişmanlıkları ve gözyaşlarını arıyorum.

Bu sırada kulübenin kapısını iyice itti, titreyerek doğruldu. İçeri giren Marin Marais'yi büyük bir nezaketle selâmladı yaşlı adam. Suskun kaldılar bir süre. Mösyö de Sainte Colombe taburesine oturup Marin Marais'ye:

"Oturun!" dedi.

Mösyö Marais hep koyun derisi giysisine sarınmış oturdu. Ellerini kollarını sallayarak sıkıntı içinde kalakaldılar bir süre.

"Mösyö, sizden son bir ders daha rica edebilir miyim?" diye sordu ansızın canlanan Mösyö Marais.

– Mösyö, ilk ders dèsek nasıl olur? diye, boğuk bir sesle yanıtladı Mösyö de Sainte Colombe. Mösyö Marais başını önüne eğdi. Mösyö de Sainte Colombe öksürdü ve konuşmak istediğini söyledi. Kısa aralıklarla konuşmaya başladı.

"Bu iş zordur Mösyö. Müzik en kısa deyişle, sözle ifade edemediklerinizi dile getirmeniz içindir. Bu anlamda, yalnızca insana özgü değildir. Öyleyse kral için yapılmadığını da anlamış olmalısınız, sanırım.

– Tanrı için yapıldığını anladım.

– Yanıldınız, çünkü Tanrı konuşur.

– Kulak için mi?

– Müzik kulak için de yapılmaz, Mösyö.

– Para için?

– Hayır, paranın dinlemeyle hiç ilgisi yok.

– Şöhret için.

– Hayır. İsimler yalnızca insana ün sağlar.

– Sessizlik.

– O da yalnızca dilin karşıtıdır.

– Rakip müzisyenler için?

– Hayır.

– Aşk için mi?

– Hayır.

– Aşk kırgını için?

– Hayır.

- Terk etme?

- Yine hayır.

- Görülmez birine verilen küçük bir pasta için mi?

- O da değil. Pasta nedir? Görülür. Tadı vardır. Yenir. Yani hiçbir şeydir.

- Bilemiyorum artık Mösyö. Ölülere bir bardak bir şey sunmak gerektiği için sanırım...

- Sizin de içiniz yanıyor galiba.

- Dili yetersiz kalanlar için küçük bir çeşme. Çocuklara gölgelik yapması için. Ayakkabıcıların çekiç darbeleri için. Çocukluktan önce gelen dönemler için. Soluksuz kaldığınızda. Işıksız kaldığınızda.

Müzisyenin yaşlı ve sert yüzünde bir ara bir gülümseme belirdi. Marin Marais'nin tombul elini kemikli elinin arasına aldı.

"Mösyö, biraz önce içimi çektiğimi duydunuz. Çok yakında ölüp gideceğim, sanatım da benimle birlikte. Yalnızca tavuklarım ve kazlarım arkamdan üzülecekler. Ölüleri bile ayağa kaldırabilecek bir iki arya öğreteceğim size. Haydi bakalım!"

Ayağa kalkmak için çabaladı, ama devinimi yarıda kaldı.

"Önce gidip rahmetli kızım Madeleine'in viyolasını almamız gerek. Size 'Gözyaşları' ve 'Charon Kayığı'nı dinleteceğim. 'Özlemler Ağıtı'nın tamamını çalacağım size. Öğrencilerimin arasında bunları anlayacak kulağa henüz rastlamadım. Siz de bana eşlik edeceksiniz."

Marin Marais koluna girdi. Kulübenin mer-

divenlerini inip eve doğru yöneldiler. Mösyö de Sainte Colombe Mösyö Marais'ye Madeleine'in viyolasını verdi. Tozlanmıştı. Kollarının ağzıyla temizlediler. Sonra Mösyö de Sainte Colombe kalaylı tabağa birkaç yuvarlak pasta koydu. İkisi ellerinde şarap sürahisi, viyola, bardaklar ve tabakla kulübeye geri döndüler. Mösyö Marais siyah paltosunu ve koyun postu giysisini çıkarıp yere attığı sırada Mösyö de Sainte Colombe beyaz ayışığının süzüldüğü pencerenin yanına yer açıp yazı masasını kulübenin tam ortasına koydu. Tabağın yanındaki hasır kaplı sürahiyi ağzına götürdükten sonra damlayan iki kırmızı şarap damlasını tükürükle ıslanmış parmağıyla sildi. Mösyö Marais bardağına biraz kaynamış kırmızı şarap koyarken Mösyö de Sainte Colombe maroken kaplı müzik defterini açtı. Mösyö Marais şamdanı müzik kitabına yaklaştırdı. Baktılar, sonra kitabı kapatıp oturdular, akord yaptılar. Mösyö de Sainte Colombe boş ölçüyü saydı, parmaklarını yerleştirdiler. Öylece 'Gözyaşları'nı çalmaya koyuldular. İki viyolanın sesi yükseldiği anda birbirlerine baktılar. İkisi de ağlıyordu. Küçük pencereden içeri süzülen ışık sararmıştı. Gözyaşları burunlarının, yanaklarının, dudaklarının üstünden aşağı süzülüyordu, aynı anda birbirlerine gülümsediler. Mösyö Marais ancak gün ağarırken Versailles'a dönebildi.

SON

Pascal Quignard

DÜNYANIN BÜTÜN SABAHLARI

Pascal Quignard 1948 yılında doğdu. 1976'dan bu yana Gallimard Yayınevi okuma kurulu üyesi. Yaşamı kitaptan, kitabı da yaşamdan ayırmadığı için *yazma* ve *okuma, yaşam* ve *insan*'ın sorunlarıyla yakından ilgilenen bir yazar. *Pascal Quignard*'ın son romanı olan *Dünyanın Bütün Sabahları* yalın ve saydam bir roman; yalnızca soyadı anımsanan besteci ve viyola sanatçısı Sainte-Colombe ile öğrencilerinden en ünlüsü olan Marin Marais'nin (1657-1728) ilişkilerini ele alıyor. Kralın sunduğu olanakları ve ünü reddeden usta ile ün, kadın, para ve kolay yaşam peşinde koşan, sanatsal yaratının mistik derinliğini farketmeyen öğrencisinin çelişen kişilikleri, bir çağın (17.yy) entelektüel yaşamına ışık tutarken, 'sanatçının kimliği' sorunsalına da tanıklık ediyor. Okurlarımızın bir solukta, tutkuyla okuyacağına inandığımız bu benzersiz romanı Alain Corneau, sinemaya aktardı; Jean-Pierre Mariel-le'in usta (Monsieur de Sainte-Colombe), Gérard Depardieu ile oğlu Guillaume Depardieu'nün öğrenci (Marin Marais) rolünü oynadıkları ve romanla aynı adı taşıyan film, 1992 yılında yedi dalda César Ödülü kazandı.

Kapaktaki fotoğraf: *Alain Corneau*'nun yönettiği *Dünyanın Bütün Sabahları* adlı filmden

ISBN 97551-0451-88

9 789755 104515 >

KDV içindedir